

Київський національний торговельно-економічний
університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Кредитна політика банку

Студентки 2 курсу 5м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Банківська справа»

Мотовиловець
Марії Ігорівни

Науковий
керівник
канд. екон. наук,
доцент

Аванесова Ірина
Анатоліївна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ – 2018

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ.....	6
1.1. Економічна сутність дефініцій «кредитна політика банку» та «операційна кредитна політика банку»: визначення, класифікація.....	6
1.2. Нормативні вимоги щодо забезпечення банком ефективності його кредитної політики.....	11
1.3. Методи обліку витрат при наданні банком кредитних послуг	12
РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ» ЗА 2014-2018 РОКИ.....	24
2.1. Порівняльна характеристика кредитної діяльності банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» та банків-конкурентів в Україні	24
2.2. Характеристика проведення операційної кредитної політики банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	31
2.3. Методи оцінки ефективності кредитної діяльності банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	36
РОЗДІЛ III. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ.....	47
3.1. Удосконалення регулювання проведення операційної кредитної політики банку	47
3.2. Адаптація зарубіжного досвіду ефективності кредитної політики	52
3.3. Змістовні частини нормативного документу «Операційна кредитна політика банку».....	56
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність дослідження. В останні роки спостерігається уповільнення темпів росту банківського кредитування. Однією з причин виникнення несприятливих тенденцій можна вважати недоліки в формуванні кредитної політики, недооцінка її ролі в формуванні структури кредитного забезпечення реального сектору економіки та економічного просування банківської системи. Це все актуалізує необхідність теоретичного та практичного дослідження проблем кредитної політики банку.

Сьогодні кредитна політика будь-якого банку - це частина філософії банківського бізнесу, яка визначає внутрішню банківську процедуру видання кредиту, документообіг, моніторинг за кредитним портфелем, роботу з проблемними кредитами, встановлення процентних ставок по кредиту. Головна мета кредитної політики будь-якого банку - досягти комерційного зростання шляхом зміцнення та підвищення надійності якості кредитного портфеля банку. Отже, основна проблема ефективної кредитної політики будь-якого банку полягає в розробці ґрунтовних, комплексних та теоретичних підходів, а також методичного забезпечення щодо процедури формування і організації якісного управління кредитним портфелем банку в існуючих ситуаціях ризику.

Методологічною основою дослідження проблеми ролі кредитної політики в оцінці ефективності кредитної діяльності банку є наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців, таких, як: Р.Т. Балакіна, Е.Ф. Жуков, Л.О. Примостка, Г.Г. Коробова, Л.Н. Красавіна та інші. Проте, незважаючи на глибину наукових досліджень, наявні розробки і рекомендації не дають цілісного уявлення про природу кредитної політики. Це обумовлює актуальність розуміння ролі кредитної політики у підвищенні ефективності кредитної діяльності. Дослідженню теорії і практики організації кредитних відносин за умов наближення до міжнародних стандартів банківського кредитування сприяють праці таких учених-економістів, як: О.В. Васюренко,

Л.І. Федулова [15], І.В. Сало, О.А. Криклій [82], В.Л. Кльоба [40], В.С. Вовк, Е.П. Шустова [101], М.П. Денисенко, Н.А. Рабец [79], Р. Хейнсворт [95], С.В. Кузнєцов, Т.М. Осокина та ін.

Метою дослідження випускної кваліфікаційної роботи є наукове обґрунтування теоретичних засад, розробка методичних підходів та практичних рекомендацій щодо ефективності кредитної політики банку.

Відповідно до мети перед написанням випускної кваліфікаційної роботи було поставлено такі **завдання**:

- розкрити економічну сутність дефініцій «кредитна політика банку» та «операційна кредитна політика банку»: визначення, класифікація;
- дослідити нормативні вимоги щодо забезпечення банком ефективності його кредитної політики;
- розглянути методи обліку витрат при наданні банком кредитних послуг;
- дати порівняльну характеристику кредитної діяльності банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» та банків-конкурентів в Україні;
- охарактеризувати проведення операційної кредитної політики банку АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- вивчити методи оцінки ефективності кредитної діяльності банку АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- обґрунтувати удосконалення регулювання проведення операційної кредитної політики банку;
- вивчити адаптацію зарубіжного досвіду ефективності кредитної політики;
- дослідити змістовні частини нормативного документу «Операційна кредитна політика банку».

Об'єктом дослідження є забезпечення банком ефективності кредитної політики.

Предметом дослідження у випускній кваліфікаційній роботі є операційна кредитна політика банку.

Методи дослідження використані у випускній кваліфікаційній роботі: порівняльного, ретроспективного, статистичного та просторового аналізу, математичної статистики. У процесі виконання роботи застосовано методологію системного аналізу, що дозволило поєднати прогресивні здобутки класиків і сучасних дослідників теорії фінансів, банківської справи з особливостями розвитку фінансового сектора національної економіки.

Інформаційною базою дослідження є статистичні матеріали Державного комітету статистики України, дані Національної комісії з цінних паперів і фондового ринку, Національного банку України та інших банківських установ, законодавчі та нормативно-правові акти, а також праці вітчизняних та закордонних науковців, а також фінансова звітність конкретного банку.

Наукова новизна: *отримало подальший розвиток:* теоретичні підходи щодо визначення поняття кредитної політики банку та операційної кредитної політики банку; *визначається пропозиціями,* які сприятимуть удосконаленню регулювання проведення операційної кредитної політики банку.

Практичне значення одержаних результатів полягає у ґрунтовному дослідженні економічної сутності кредитної політики банку, проблем і перспектив управління нею.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Мотовиловець М.І. Методи обліку витрат при наданні банком кредитних послуг//Стратегії розвитку фінансового ринку України: зб. наук. ст. студ. заоч. форми навч. / відп. ред. Н.П. Шульга. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2018. – Ч.І. - 402 с. (С.366-374).

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 74 сторінки. В роботі представлено 19 таблиць, 8 рисунків, 1 додаток та використано 106 наукових джерел.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

1.1 Економічна сутність дефініцій «кредитна політика банку» та «операційна кредитна політика банку»: визначення, класифікація

Перехід України до ринкової економіки відкриває новий етап у розвитку кредитної справи. У зв'язку з цим постає проблема наукового осмислення нових явищ у сфері кредитування, розуміння їхнього змісту, природи і сутності, розроблення ефективних схем і технологій кредитного процесу та їх використання на практиці. Базу для всього процесу кредитування створює і визначає кредитна політика банку, а актуальність її дослідження, як особливого об'єкта, підтверджується сучасними тенденціями розвитку економіки країни.

На думку Коробової Г.Г. кредитну політику розглядають як «систему заходів банку в кредитуванні його клієнтів, що здійснюється для реалізації його стратегії і тактики, з визначенням пріоритетів в процесі розвитку кредитних відносин, з однієї сторони, та функціонування кредитного механізму – з іншої»[44, с. 154]. Л.Н. Красавіна вважає кредитну політику «засобом зміцнення позицій на ринку» [46, 250]. За визначенням О.О. Любар «кредитна політика у вузькому сенсі – це система заходів банку в царині кредитування його клієнтів, здійснюваних банком для реалізації його стратегії і тактики в даному регіоні в певний період часу. Кредитна політика як основа процесу управління кредитом визначає пріоритети в процесі розвитку кредитних стосунків, з одного боку, і функціонування кредитного механізму – з іншого [49].

Як бачимо, дослідження теоретичних уявлень з приводу сутності поняття «кредитна політика банку» дає можливість зробити висновок про відсутність єдиної думки до розуміння даної дефініції.

Підсумовуючи вищесказане, на наш погляд, кредитна політика банку – це інструмент системи управління кредитною діяльністю банку, кінцева мета якого запобігання ризикам в досягненні ним стратегічних цілей.

В свою чергу, операційна кредитна політика банку – це політика, реалізація якої забезпечує умови для задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування з одночасним отриманням прибутку банком при забезпеченні належного рівня його ліквідності та мінімізації ризиків за здійснюваними операціями [11, с. 45].

На формування кредитної політики банку впливає зовнішнє та внутрішнє середовище. Зовнішні чинники перебувають у площині поглиблення фінансової кризи, стану економіки та політичної ситуації в країні. До цих чинників відносять грошово-кредитну політику Національного банку, рівень інфляції, попит на кредитування, рівень конкуренції на ринку фінансових послуг, рівень цін на банківські послуги, розмір доходів населення. Внутрішні фактори пов'язані з надійністю, стійкістю, конкурентоспроможністю банку. До внутрішніх чинників відносять організацію роботи банку, його кредитний потенціал, ступені ризику та прибутковості, цінову політику, специфіку функціонування, наявність професійного персоналу. Визначаючи свою кредитну політику банк повинен аналізувати обидва середовища. Зазвичай зосереджують увагу на трьох основних типах кредитної політики банку. (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Типи кредитної політики банку [7]

Обережна кредитна політика характеризується жорстким контролем за рівнем ризику кредитної операції. Прибутковість забезпечується за рахунок менш ризикованих активних операцій. Проте є ймовірність втрати певного

сегменту ринку. Цей вид кредитної політики використовують новостворені банки а також ті, що мають проблеми з кредитним портфелем та його якістю. Питома вага кредитів в загальному обсязі робочих активів складає до 30%. Кредитний портфель складається переважно з короткострокових кредитів, що характеризуються достатньо високою відсотковою ставкою та невеликими обсягами. При укладанні угоди проводять ґрунтовну оцінку кредитоспроможності клієнтів та пропонують перелік умов для надання кредиту.

Тип помірної кредитної політики має на меті підтримку фінансової стабільності банківської установи як в короткостроковий, так і в довгостроковий проміжок часу. Цю політику використовують банки з достатнім досвідом роботи на ринку. Вона характеризується стандартними умовами кредитування, середнім рівнем ризику кредитної операції, також можлива реструктуризація або пролонгація кредитної угоди. Обсяг кредитів в загальній кількості робочих активів складає 30-50%.

Агресивна кредитна політика направлена на досягнення короткострокових цілей та збільшення доходів при підвищеному рівні ризику кредитної операції. Кредитуються більш ризикові категорії позичальників. Банк, що використовує цю політику має на меті охоплення максимальної кількості клієнтів, видаючи довгострокові кредити при невисоких відсоткових ставках. Через достатньо високі ризики період використання такої політики не може бути довгим. В цьому випадку доля кредитів складає 50% від загального обсягу робочих активів банку.

Показники ефективності обраної кредитної політики зводяться до отримання оптимального співвідношення доходності та ліквідності при мінімізації ризиків. Будь-який з напрямків кредитної політики, має бути ефективним та забезпечувати отримання прибутку. Оскільки при формуванні кредитної політики в пріоритеті над прибутковістю від кредитних операцій знаходиться рівень ризику, то ефективність проведеної кредитної політики

можливо оцінити шляхом визначення рівня доходності та ризику кредитного портфеля [9].

Показники доходності кредитного портфеля (таблиця 1.1) характеризують залежність загальних доходів банку від кредитних операцій, дозволяють визначити вартість наданих кредитів та отримати показник прибутковості саме кредитних операцій [9].

Таблиця 1.1

Показники доходності кредитного портфеля [9]

Показник	Формула для розрахунку
Коефіцієнт доходності кредитних операцій (K^d)	Процентний доход/Кредитний портфель
Частка процентних доходів ($K_{пд}$)	Процентний доход/Доходи
Маржа процентного прибутку ($ЧМпр$)	(Процентний доход - Процентні витрати)/Активні доходи

Група показників ризику кредитного портфеля (таблиця 1.2) надає інформацію щодо забезпеченості кредитного портфеля власним капіталом, частки залучених коштів у формуванні кредитного портфелю банку та рівнем сформованого резерву під кредитні операції, який характеризує якість кредитного портфелю.

Таблиця 1.2

Показники ризику кредитного портфеля [9]

Показник	Формула для розрахунку
Коефіцієнт покриття кредитного портфелю власним капіталом ($K_{вк}$)	Власний капітал/Кредитний портфель
Коефіцієнт використання залучених коштів в кредитному портфелі ($K_{зк}$)	Власний капітал/Зобов'язання
Коефіцієнт якості кредитного портфеля ($K_{я}$)	Сформований резерв/Кредитний портфель
Коефіцієнт активності використання коштів клієнтів в кредитному портфелі ($K_{кк}$)	Кредитний портфель/Кошти клієнтів
Коефіцієнт кредитної активності (K_a)	Кредитний портфель/Активи

Визначення «операційної кредитної політики» можна адаптувати до механізму формування та реалізації кредитної політики і схематично зобразити модель такого механізму наступним чином (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Базова модель механізму формування та реалізації кредитної політики банку*

*Примітка: складено автором за джерелом [8]

Оскільки кредитні операції займають досить вагоме місце в діяльності банку взагалі, то необхідно створити всі умови для повного залучення всіх верств населення, всіх суб'єктів господарювання до кредитного процесу. Проте кредитування є досить ризикованою діяльністю, оскільки наявний ризик неповерненості позики, що в свою чергу вже виключає отримання прибутку від даної операції. Необхідно зважувати всі ризики [46].

Порядок проведення банком операційної кредитної політики подано на рис. 1.3.

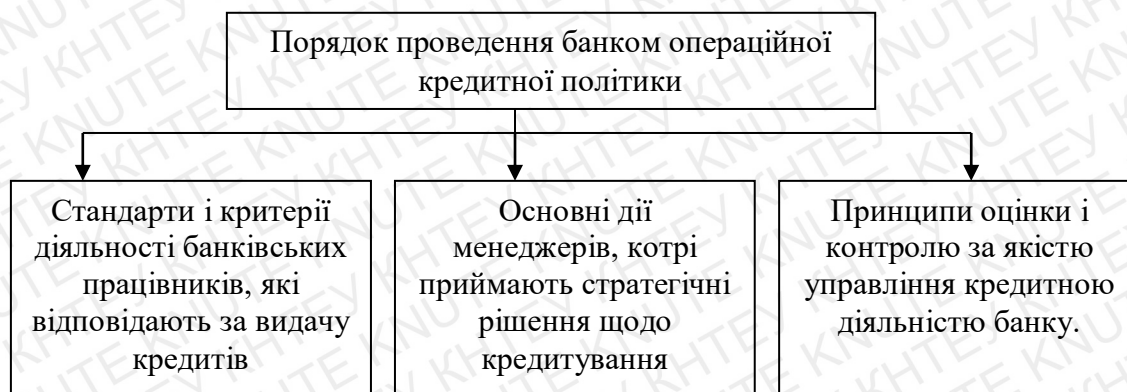

Рис. 1.3. Порядок проведення операційної кредитної політики [6]

Таким чином управління кредитним портфелем банку ґрунтується на реалізації ефективної кредитної політики банку, яка виступає інструментом діяльності комерційного банку у сфері грошово-кредитного посередництва.

Також, визначаючи стратегію, банки розробляють індивідуальні підходи при кредитуванні відповідних позичальників і надання позик юридичним особам та населенню[65]. Наприклад, банк може рекомендувати видачу персональних позик під заставу будинку, але утримуватися від розширення видачі позик для довгострокових інвестицій, позик особам із сумнівною репутацією, позик під забезпечення акцій компаній закритого типу і так далі. Кредитна політика банку може визначати географічні регіони, де бажана кредитна експансія банку. Наприклад, банк може обмежити сферу своєї кредитної політики містом, де він розташований, або районом у сільській місцевості. А великий банк може орієнтуватися у своїй діяльності не лише на розвиток кредитних відносин із приватними клієнтами на національному, а й на міжнародному рівнях.

Отже, кредитна політика банку – це інструмент системи управління кредитною діяльністю банку, кінцева мета якого запобігання ризикам в досягненні ним стратегічних цілей.

В той самий час, операційна кредитна політика банку – це політика, реалізація якої забезпечує умови для задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування з одночасним отриманням прибутку банком при забезпеченні належного рівня його ліквідності та мінімізації ризиків за здійснюваними операціями.

Для того, щоб банку виробити оптимальну кредитну політику, потрібно визначити пріоритетні напрями роботи банку з урахуванням стану ринку банківських операцій і послуг, рівня конкуренції, можливостей самого банку, а також дотримуватися нормативних вимог щодо забезпечення банком ефективності його кредитної політики.

1.2 Нормативні вимоги щодо забезпечення банком ефективності його кредитної політики

Кожен банк самостійно обирає власну кредитну політику, проводить аналіз ринків кредитів, формує кредитний портфель та оцінює його ефективність, але робити він має це відповідно до чинного законодавства та нормативних вимог, які регулюють банківську діяльність – в цьому полягає актуальність дослідження даного питання.

Формування та управління кредитним портфелем є основою ефективного управління кредитним процесом. Управління портфелем дозволяє балансувати і утримувати ризик всього портфеля, очікуючи і контролюючи ризик, який притаманний різним ринкам, клієнтам, кредитним інструментам, кредитам і умовам діяльності.

Кредитна політика є важливим інструментом досягнення визначених перед банком цілей та завдань. Не в останню чергу від успішного впровадження та реалізації кредитної політики залежить результат діяльності банківської установи. Кредитна політика обумовлює організацію кредитної діяльності банківської структури, стає основою для всього процесу кредитування, визначає його параметри та особливості. Вірно розроблений процес кредитування, запровадження системи управління кредитними операціями та можливими ризиками, визначення основних пріоритетів, цілей, завдань, а також методів та способів реалізації кредитної політики, сприятимуть максимізації дохідності як кредитних операцій, так і загального результату діяльності банку [35].

Кредитна стратегія, як складова кредитної політики банку, формує межі, в яких повинні бути реалізовані всі майбутні управлінські рішення. Для розробки ефективної кредитної стратегії необхідно використовувати різноманітні наукові і практично обґрунтовані підходи, які дозволяють враховувати основні і другорядні, внутрішні і зовнішні фактори. Результатом реалізації цієї стратегії є формування довгострокового плану, який повинен

відображати систему нових програм діяльності кредитних підрозділів банку і забезпечувати досягнення поставлених цілей. Правильно розроблена стратегія дозволить банку не лише вистояти у складних умовах, а й успішно розвиватися [1].

Портфель банківських позичок схильний до всіх основних видів ризику, які супроводжують фінансову діяльність: ризику ліквідності, ризику процентних ставок, кредитному ризику. Тому необхідно, щоб управління кредитним портфелем здійснювалося на основі використання методів і способів мінімізації кредитного ризику [34].

З початку 2017 року нові вимоги до розрахунку банками кредитного ризику повністю запрацювали. Так як, з початку липня 2016 року банки застосовували вимоги Положення НБУ «Про визначення розміру кредитного ризику» [32] в тестовому режимі. Водночас, щоб урахувати особливості роботи з позичальниками після кризи, НБУ разом із банками напрацював ряд заходів та вніс необхідні корективи в положення. Найсуттєвіші зміни до Положення представлені в табл. 1.3:

Таблиця 1.3

Зміни до Положення НБУ «Про визначення розміру кредитного ризику» *

Пояснення:
- уточнено формулювання та відтерміновано до 2019 року впровадження окремих ознак високого кредитного ризику;
- знижено значення LGD (Loss Given Default) при розрахунку кредитного ризику для державних підприємств – із 45% до 30%;
- врегульовано оцінку кредитного ризику за операціями своп. Встановлено перелік умов, при яких кредитний ризик за такими операціями не виникає;
- розширено перелік інструментів гарантування виконання– зобов'язань боржника іншими учасниками групи, до якої належить позичальник;

Продовження таблиці 1.3

- визначено, що банки можуть використовувати фінансову звітність позичальників з відкритих джерел, наприклад сайтів компаній та НКЦПФР;
- уточнено окремі вимоги до застави;
- відтерміновано обов'язкове страхування всіх предметів застави до 2019 року.

*Примітка: складено автором за джерелом [9]

Тому сьогодні кожен банк має розумно підходити до розробки власної кредитної політики спираючись на пріоритетність мінімізації рівня ризику над можливою прибутковістю кредитної операції. Кредитний портфель банку документально заздалегідь визначається кредитною політикою — стратегією і тактикою банку щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування клієнтів банку на основі принципів кредитування.

Наразі на рівні банківської системи можна визначити певні закономірності та тенденції. Так, висока питома вага кредитів у активах банків призводять до підвищення рівня чутливості банківської системи до зовнішніх чинників, наслідком чого стає високий рівень збитковості банківської діяльності. Таким чином, у сучасних умовах розвитку вітчизняного банківського сектору регуляторні та наглядові підходи НБУ повинні бути зосереджені на забезпеченні макроекономічної стабільності функціонування банківської системи шляхом зниження ризиків банківської діяльності, на основі чіткого виконання банками своїх функцій щодо кредитування економіки та дотримання основних економічних нормативів, які представлені в таблиці 1.4.

Кредитна діяльність банків відіграє ключову роль у процесі забезпечення інвестиційної активності суб'єктів господарювання, забезпеченості домогосподарств необхідними коштами та загалом зростання і розвитку економіки. Кредитна політика, у свою чергу, дозволяє реалізувати

коротко-, середньо- і довгострокові цілі банку у частині формування та реалізації тактичних та стратегічних завдань щодо залучення коштів та спрямування їх на кредитування позичальників (клієнтів) при тісній взаємозалежності з іншими видами політик [14].

Таблиця 1.4

Вимоги до основних економічних нормативів*

№	Нормативи	Пояснення
1	Нормативи капіталу	Мінімальний розмір регулятивного капіталу – Н1 (500 млн. грн.); достатність (адекватність) регулятивного капіталу – Н2 (не менше 10%).
2	Нормативи ліквідності	Миттєва ліквідність – Н4 (не менше 20%); поточна ліквідність – Н5 (не менше 40%); короткострокова ліквідність – Н6 (не менше 60%).
3	Нормативи кредитного ризику	Максимальний розміру кредитного ризику на одного контрагента – Н7 (не більше 25%); великих кредитних ризиків – Н8 (не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу); максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25%).
4	Нормативи інвестування	інвестування в цінні папери окремо за кожною установою – Н11-1 (не більше 15%); загальної суми інвестування – Н12 (не більше 60%).

*Примітка: складено автором за джерелом [11]

На сучасному етапі в Україні більшістю банків сформована методологія і методика управління кредитною політикою, проте вона

потребує суттєвого доопрацювання. Мова йде не лише про посилення заходів щодо підвищення загального рівня ділової активності, а і комплексного управління кредитними ризиками. Ключову роль в останньому може відігравати підхід, орієнтований на клієнтів, застосування нових інструментів банківського маркетингу, відкрита контрактна робота, а також відновлення довіри клієнтів шляхом посилення інформаційної та фізичної безпеки [6].

Одночасно з цим варто наголосити, що кредитна політика комерційних банків є невід'ємною складовою стратегії і політики НБУ та уряду, що вимагає відповідних раціональних та науково обґрунтованих заходів на фінансовому ринку країни, зокрема у частині нагляду за діяльністю банківських установ, відповідності діяльності міжнародним стандартам, ефективності комунікаційної складової діяльності, а також прозорості діяльності самих регуляторів банківської сфери [1].

Регуляторні та наглядові підходи НБУ у сфері споживчого кредитування повинні бути зосереджені на забезпеченні стабільності функціонування банківської системи шляхом зниження ризиків банківської діяльності; формуванні нормативно-правових документів, правил і умов організації та управління процесом кредитування; забезпеченні ефективного нагляду і контролю якості кредитування [10].

Отже, зовнішні умови, в яких працюють банки, сьогодні динамічно змінюються: упроваджується нові технології, коригуються засоби регулювання банківської діяльності тощо. Тому існує необхідність в управлінні кредитним портфелем шляхом нагляду і контролю за діяльністю банківської установи.

Також важливим є те, що у сучасних умовах розвитку вітчизняного банківського сектору, регуляторні та наглядові підходи НБУ повинні бути зосереджені на забезпеченні макроекономічної стабільності функціонування банківської системи шляхом зниження ризиків банківської діяльності, на основі чіткого виконання банками своїх функцій щодо кредитування економіки та дотримання основних економічних нормативів.

1.3 Методи обліку витрат при наданні банком кредитних послуг

Серед головних умов ефективного управління банками є повнота, достовірність та оперативність інформації про їхні витрати. Отримання найвищого ефекту з найменшими затратами матеріальних, трудових та фінансових ресурсів залежить від політики управління витратами, яка передбачає пошук способів їх мінімізації. Дослідження методологічних засад обліку витрат при наданні банком кредитних послуг набуває важливого значення оскільки, – це шлях до економії ресурсів за рахунок їх найкориснішого використання.

Витрати тлумачаться Концептуальною основою фінансової звітності як зменшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами акціонерам. При цьому визначення витрат включає збитки та витрати, які виникають під час звичайної діяльності суб'єкта господарювання, а також нереалізовані збитки, як наприклад такі, що виникають у результаті несприятливої зміни валютних курсів. Збитки виникають в результаті стихійних лих, а також після вибуття непоточних активів[75].

Важливе значення для правильного відображення в бухгалтерському обліку витрат банків має їх класифікація. У банківському фінансовому обліку витрати класифікуються на ті, що отримані в результаті: операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

У результаті операційної діяльності в банку виникають такі витрати: процентні витрати (витрати, за операціями з коштами, залученими від інших банків; витрати за отриманими депозитами та кредитами; витрати у вигляді амортизації дисконту); комісійні витрати (за наданими послугами); витрати на формування спеціальних резервів банку (на покриття можливих збитків від зменшення корисності активів банку та списання безнадійних активів); та

загальні адміністративні витрати до яких належать витрати на утримання персоналу (заробітна плата, витрати на соціальне забезпечення, обов'язкові нарахування, страхування, додаткові виплати, премії, навчання тощо); амортизація необоротних активів; витрати на утримання та експлуатацію основних засобів і нематеріальних активів (ремонт, страхування), інші експлуатаційні витрати (комунальні послуги, охорона тощо); гонорари за професійні послуги (юридичні, медичні тощо); витрати на зв'язок (поштові, телефонні, факс тощо); сплата податків та інших обов'язкових платежів, крім податку на прибуток та інші витрати, спрямовані на обслуговування та управління банком [103].

За результатами інвестиційної діяльності банк визнає такі витрати: від придбання основних засобів та нематеріальних активів; від придбання інвестиційної нерухомості.

Результатами операцій, пов'язаних із фінансовою діяльністю банку є: витрати за операціями з цінними паперами власного боргу; витрати за субординованим боргом; дивіденди, що сплачені протягом звітного періоду.

Методологія формування в бухгалтерському обліку інформації про надання кредитних послуг регламентується такими МСФЗ:

- МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання»;
- МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи»;
- МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»;
- МСФЗ 9 «Фінансові інструменти».

Згідно з цим, надані банками кредити відносяться до категорії фінансових активів, які є одним із видів фінансових інструментів[104].

В нашій державі методологічні засади відображення в обліковій системі банків кредитних операцій та доходів і витрат, пов'язаних з їх проведенням та наданням регламентується такими нормативно-правовими актами НБУ:

- Інструкцією з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, затвердженою постановою Правління НБУ № 481 від 27.12.2007 р.;

- Правилами бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, затвердженими постановою Правління НБУ від 18.06.2003 р. № 255.

Під час первісного визнання банк оцінює надані кредити за справедливою вартістю, включаючи витрати на операцію та інші платежі, що пов'язані з ініціюванням кредитів.

Справедлива вартість кредиту розраховується дисконтуванням всіх очікуваних грошових потоків з використанням ринкової процентної ставки щодо схожого фінансового інструменту[76].

Витрати на операцію та інші платежі, що прямо пов'язані з визнанням кредиту, долучаються у суму дисконту (премії) за цим фінансовим інструментом.

Якщо під час первісного визнання банк визначає вартість кредиту за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова, то в бухгалтерському обліку потрібно визнавати прибуток або збиток на суму різниці між справедливою вартістю кредиту та вартістю договору в кореспонденції з рахунками дисконту (премії). Різниця між справедливою вартістю фінансового активу та вартістю договору за операціями з акціонерами банку відображається в капіталі за рахунками 5 класу та включається частинами до нерозподіленого прибутку (збитку) протягом періоду його утримання або під час вибуття фінансового інструменту.

Після первісного визнання банк оцінює кредити за амортизованою собівартістю з використанням ефективної ставки відсотка під час нарахування процентів та амортизації дисконту (премії). Сума дисконту (премії) має бути повністю амортизована на дату погашення кредиту або до наступної дати перегляду процентної ставки фінансового інструменту, якщо вона змінюється залежно від коливань ринкових ставок. Якщо сума дисконту

(премії) за кредитом з плаваючою ставкою пов'язана зі зміною кредитного ризику контрагента, вона амортизується протягом очікуваного строку дії кредиту[103].

Процентні доходи за кредитами, за якими неможливо визначити величину майбутніх грошових потоків та терміни їх виникнення (кредити овердрафт, відновлювальні кредитні лінії), відображаються в бухгалтерському обліку із застосуванням номінальної процентної ставки.

Банку потрібно здійснювати аналіз об'єктивних доказів, що свідчать про зменшення корисності наданих кредитів на кожну дату балансу. Банк визнає зменшення корисності та відображає в бухгалтерському обліку резерв, якщо є свідчення зменшення корисності фінансового активу або групи фінансових активів унаслідок однієї або кількох подій, що відбулися після первісного визнання і впливають на величину та/або строки попередньо оцінених майбутніх грошових потоків від використання фінансового активу або групи фінансових активів.

Банк припиняє визнання наданого кредиту, якщо:

- строк дії прав на грошові потоки від наданого кредиту, що визначені умовами договору, закінчується;
- наданий кредит передається без збереження всіх ризиків та винагород від володіння ним[104].

Банк передає фінансовий актив, якщо виконується одна з таких умов:

- 1) банк передає права на одержання грошових потоків від фінансового активу, які передбачені договором;
- 2) банк зберігає права на одержання грошових потоків від фінансового активу, які передбачені договором про передавання, але бере на себе зобов'язання сплатити грошові потоки одному чи кільком одержувачам за договором, що відповідає таким умовам:
 - банк не має зобов'язання сплатити суми кінцевим покупцям до часу отримання еквівалентних сум від первісного активу;

– умови договору забороняють банку продавати або передавати в заставу первісний фінансовий актив, крім його передавання кінцевим одержувачам як забезпечення зобов'язання сплатити грошові потоки;

– банк має зобов'язання передати будь-які грошові потоки, які він інкасує за дорученням кінцевих одержувачів, без суттєвої затримки.

Банк оцінює межі, у яких він зберігає всі ризики та винагороди від володіння активом під час передавання фінансового активу, з урахуванням такого[103]:

а) якщо банк передає всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом, то він припиняє визнання фінансового активу і визнає права і зобов'язання, створені або збережені під час передавання, окремо як актив або зобов'язання;

б) якщо банк зберігає всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом, то він визнає фінансовий актив;

в) якщо банк не передає і не зберігає всі ризики та винагороди від володіння фінансовим активом, то він визначає збереження контролю за фінансовим активом.

Банк не здійснює контроль за переданим активом, якщо сторона, якій цей актив передається, має реальну змогу його продати непов'язаній третій стороні, може здійснити цей продаж в односторонньому порядку без необхідності встановлювати додаткові обмеження щодо такого передавання.

Банк визнає різницю між балансовою вартістю фінансового активу, за яким не визнано зменшення корисності та сумою отриманої компенсації як інші операційні доходи або витрати в разі припинення визнання такого активу.

Суттєві зміни умов договору за фінансовим активом, що не пов'язані із зменшенням його корисності, які відповідають критеріям припинення визнання фінансового активу, відображаються в бухгалтерському обліку як погашення первісного та визнання нового фінансового активу за справедливою вартістю.

Будь-які витрати або винагороди, пов'язані з погашенням первісного фінансового активу та визнанням нового, відображаються як інші операційні доходи або витрати від зміни умов договору.

Отримані комісії, що є невід'ємною частиною доходу за кредитом до часу його видачі відображаються за рахунком 3600 «Доходи майбутніх періодів». Сума наперед отриманих банком комісій відноситься на рахунок неамортизованого дисконту за кредитом та амортизується на процентні доходи протягом дії кредитного договору в разі прийняття позитивного рішення щодо надання кредиту. Розподіл суми наперед отриманих комісій, що є невід'ємною частиною доходу за фінансовим інструментом, за траншами кредитної лінії, здійснюється на пропорційній основі з урахуванням умов договору про кредитну лінію. Якщо строк наданого зобов'язання з кредитування закінчується без надання кредиту, то сума отриманих комісій відноситься на рахунки комісійних доходів відповідно до умов договору[44].

Облік заборгованості за кредитами, що придбана в іншому банку (фінансовій установі) здійснюється аналогічно до обліку наданих кредитів. Банк під час первісного визнання відображає в бухгалтерському обліку придбані кредити з дисконтом за їх справедливою вартістю без розподілу за складовими балансової вартості (нараховані проценти, дисконт (премія)). Облік заборгованості за кредитами, що продана іншому банку (фінансовій установі) здійснюється аналогічно до проданих іпотечних кредитів[68].

Операції з продовження строку дії (продлонгації) кредитних договорів відображаються в бухгалтерському обліку за відповідними рахунками з обліку короткострокової або довгострокової заборгованості залежно від строку, що визначається від дати продлонгації договору до дати їх погашення.

Облік кредитних операцій в іноземній валюті та банківських металах здійснюється аналогічно до порядку обліку кредитних операцій у національній валюті. Водночас нараховані доходи та сформовані резерви в іноземній валюті і банківських металах за наданими банком кредитами

відображаються відповідно за рахунками 6 та 7 класу у національній валюті за офіційними курсами гривні до іноземних валют чи банківських металів на дату їх визнання. При цьому в бухгалтерському обліку використовуються технічні рахунки групи 380 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів».

Надані банком кредити в іноземній валюті і банківських металах, нараховані за ними доходи та сформовані спеціальні резерви відносяться до монетарних статей балансу і підлягають переоцінці під час кожної зміни офіційних курсів гривні до іноземних валют та банківських металів. Курсові різниці від переоцінки відображаються за рахунком 6204 «Результат від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами»[32].

Отже, у банківському фінансовому обліку витрати класифікуються на ті, що отримані в результаті: операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Згідно з класифікацією, що наводиться у Міжнародних стандартах фінансової звітності, надані банками кредити відносяться до категорії фінансових активів, які є одним із видів фінансових інструментів. В Україні методологічні засади відображення в обліковій системі банків кредитних операцій та доходів і витрат, пов'язаних з їх проведенням та наданням регламентується нормативно-правовими актами НБУ. Згідно з Інструкцією з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, під час первісного визнання банк оцінює надані кредити за справедливою вартістю, уключаючи витрати на операцію та інші платежі, що пов'язані з ініціюванням кредитів.

РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ» ЗА 2014-2018 РОКИ

2.1. Порівняльна характеристика кредитної діяльності банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» та банків-конкурентів в Україні

Конкурентна структура банківського сектора визначає рівень ефективності діяльності його економічних агентів, зокрема на ринку кредитних послуг. Так, поведінка окремих банків на ринку кредитних послуг впливає на формування того чи іншого типу конкурентної структури, а отже, й на вид конкуренції. Аналіз конкуренції в банківському секторі, зокрема в галузі кредитних послуг здійснюється на основі дослідження поведінки банків як елементів банківського ринку. Розглянемо характеристику кредитної діяльності банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» та його банків-конкурентів в Україні за даними НБУ та рейтингових агентств.

За підсумками 2017 року чисті активи банківської системи України скоротились 4,7% (62,46 млн. грн.) до 1 254,39 млрд. грн. Водночас з початку 2018 року їх обсяг зріс на 3,6% (44,68 млн. грн.) до 1 299,06 млрд. грн. Ключовим фактором коливання обсягу активів банківської системи в досліджуваному періоді виступала динаміка курсу національної валюти, поряд із виведенням частини комерційних банків з ринку, відтоком клієнтських коштів та скороченням кредитних портфелів.

Переважаючий вплив курсових різниць пояснюється тим, що станом на 01.04.2018 р. частка валютних активів БСУ відповідає 48,3% (46,2% станом на 01.01.2018 р.). Динаміку основних складових активів БСУ представлено в таблиці 2.1.

Кредитна активність банківських установ залишається низькою, що обумовлено обмеженим колом надійних позичальників, високим рівнем невизначеності щодо подальшого економічного розвитку та високою вартістю кредитного ресурсу. Згідно з даними НБУ, станом на 01.04.2018 р. середня відсоткова ставка за кредитами в національній валюті відповідала 21,1% (21,5% станом на 01.01.2018 р. та 18,8% станом на 01.01.2018 р.). Для

кредитів в іноземній валюті показник відповідав 8,5% (6,9% станом на 01.01.2018 р.). Варто зазначити, що високий рівень кредитних ставок в першу чергу обумовлений значною вартістю залучення коштів на депозитні рахунки банківських установ.

Таблиця 2.1

**Динаміка активів банківської системи України та місце в них
кредитів у 2016 – 2018 рр, млрд. грн. [61]**

Показник / Дата	01.01.2016	01.04.2016	01.01.2017	01.04.2017	01.01.2018	01.04.2018
Чисті активи	1 278,10	1 315,91	1 316,85	1 440,48	1 254,39	1 299,06
Кредитний портфель	911,40	1 008,63	1 006,36	1 155,34	965,09	983,94
Вкладення в цінні папери	138,29	151,41	168,93	175,61	198,84	197,67
в т.ч. ОВДП	81,05	84,30	93,43	101,58	81,58	107,26
Високоліквідні активи	152,90	142,08	155,64	182,60	191,26	223,05
Офіційний валютний курс UAH/USD, грн	7,99	11,00	15,77	23,45	24,00	26,22
Середня відсоткова ставка за кредитами в нац.валюті, %	17,20	17,60	18,80	23,90	21,47	21,10
Середня відсоткова ставка за кредитами в ін.валюті, %	8,20	10,60	8,30	7,60	6,88	8,50

Для порівняння, станом на 01.04.2018 р. відсоткова ставка за довгостроковими депозитами в національній валюті відповідала 19,9% (і 14,2% за короткостроковими), а за довгостроковими депозитами в іноземній валюті - 8,0% (і 4,5% за короткостроковими). Станом на початок року ставки за депозитними вкладами були ще вищими - 22,3% та 11,7% для довгострокових та короткострокових вкладів відповідно у гривні, та 9,5% і 7,4% відповідно для вкладів в іноземній валюті [61].

Клієнтський кредитний портфель. Протягом 2017 року обсяг клієнтського кредитного портфеля скоротився (на 4,1% або 41,27 млрд. грн.) та станом на 01.01.2018 р. склав 965,09 млрд. грн. З початку 2018 року клієнтський портфель, навпаки, продемонстрував позитивну динаміку та зріс

на 18,85 млрд. грн. (1,95%) до 983,94 млрд. грн. Зростання відбулось завдяки нарощенню корпоративного клієнтського портфеля (на 19,7 млрд. грн. з початку 2018 року) до 805,62 млрд. грн. В той же час обсяг кредитів, наданих фізичним особам протягом I кв. 2018 р. скоротився на 1,4 млрд. грн. до 150,96 млрд. грн. [61]. Оцінка рівня конкуренції обумовлена необхідністю визначення її особливостей та напрямків з метою удосконалення діяльності банків, підвищення рівня капіталізації.

Таблиця 2.2

Показники діяльності банків (відносні) станом на 01.01.2018 р. [61]

№	Банк	ROA	ROE	Ліквідність	Адекватність капіталу	Кредити/Депозити	Резерви /Кредити	Процентна маржа
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	ПАТ КБ «ПриватБанк»	0,92	9,42	24,97	9,72	109,20	16,99	6,04
2	ПАТ «Державний ощадний банк України»	0,72	3,38	15,45	20,26	113,80	25,28	10,95
3	ПАТ «Укрексімбанк»	0,20	1,13	16,07	19,65	100,70	21,90	9,42
4	АТ «Райффайзен Банк Аваль»	1,74	10,34	16,78	17,09	104,80	33,47	14,84
5	ПАТ «Укрсоцбанк»	0,00	0,10	12,89	20,57	129,66	29,58	8,49
6	ПАТ «Укрсиббанк»	0,10	0,92	25,07	11,26	89,85	6,04	9,42
7	ПАТ «Перший Український Міжнародний Банк»	1,33	9,82	23,64	14,33	99,58	16,99	9,72
8	ПАТ «Альфа-Банк»	0,00	0,31	28,76	14,63	130,79	9,01	8,08
9	ПАТ «Дочірній Банк Сбербанку Росії»	1,64	15,97	12,49	10,64	140,21	5,73	6,96
10	ПАТ «Промінвестбанк»	- 6,65	- 48,92	11,16	13,82	209,08	7,98	4,40
11	ПАТ «Укргазбанк»	4,30	22,72	154,64	19,44	120,66	44,31	9,72

Індикатором надійності є зведений рейтинг банку, що розрахований як середнє арифметичне балів кожного банку, отриманих шляхом переведення офіційних рейтингів у 9-бальну шкалу.

У зв'язку з масовим зниженням рейтингів РА Moody's, банки з рейтингами даного агентства, зазнали зниження в порівнянні з попереднім періодом. З 01.06.2017 підвищення індивідуального рейтингу за національною шкалою спостерігалось в одному банку з ТОП-25 – CreditAgricole – якому РА «Експерт-рейтинг» підвищило рейтинг до AAA.

Таблиця 2.3

Зведені рейтинги позичальників для ТОП-25 банків ринку кредитних послуг, станом на 01.04.2018 р. [61]

№	Банк	Зведений рейтинг	Fitch	S&P	Moody's	Експерт - рейтинг	Кредит-рейтинг	ІВІ-рейтинг	UCRA
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
6	(Укрсоцбанк)	9,0	9	-	-	-	-	-	-
9	Укрсиббанк	9,0	9	-	-	-	-	-	-
21	КредітАгріколь банк	9,0	9	-	-	9	-	-	-
5	Укрексімбанк	8.0	8	-	-	-	-	-	-
17	Укргазбанк	7,0	-	-	-	7	-	-	7
2	Ощадбанк	6,5	8	-	5	-	-	-	-
8	ПУМБ	6,5	-	-	5	-	8	-	-
11	Альфа-банк	6,0	6	6	-	-	-	-	-
1	Приватбанк	5,0	-	-	5	-	-	-	-
4	Райффайзен Банк Аваль	5,0	-	-	5	-	-	-	-
7	ОТП Банк	5,0	-	-	5	-	-	-	-
13	Промінвестбанк	5,0	-	-	5	-	-	-	-
16	Сбербанк Росії	5,0	-	-	5	-	-	-	-

Регулюючи рівень конкуренції в банківській галузі, певні державні інструменти впливають на конкретні конкурентні сили збільшуючи або зменшуючи його. Розглянемо програми беззаставного кредитування готівкою від банків з числа 50-ти лідерів за активами. За даними компанії «Простобанк Консалтинг» на 20.01.2018 р (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Програми беззаставного кредитування готівкою від банків з числа
50-ти лідерів за активами станом на 20.01.2018 [61]**

Банк	Програма	Термін	Мін.еф.ставка,% річних	Макс.еф.ставка,% річних	Максимальна сума, грн.
1	2	3	4	5	6
CreditAgricole	Свобода	1 рік, 2 роки, 3 роки	57,16	61,39	35000.00
IdeaBank (Ідея Банк)	Кредит готівкою "Єдиний"	1 рік, 2 роки, 3 роки, 5 років	54,75	85,28	100000.00
UniCreditBank	Кредит готівкою спільно з Ідея-банк	1 рік, 2 роки, 3 роки	64,87	73,86	100000.00
	Експрес- кредит спільно з Альфа банк	1 рік, 2 роки, 3 роки, 5 років	80,69	90,56	75000.00
Приватбанк	На споживчі цілі	1 рік, 2 роки, 3 роки	61,82	67,76	50000.00
Ощадбанк	Великі гроші	1 рік, 2 роки, 3 роки	68,91	73,04	50000.00
	Швидка готівка	1 рік, 2 роки, 3 роки	79,82	84,71	10000.00
	Святковий	1 рік, 2 роки, 3 роки, 5 років	64,82	69,99	100000.00
	Експрес, спільно з Кредит Маркет	1 рік, 2 роки, 3 роки	87,52	92,24	25000.00
ОТП Банк	Святковий	1 рік, 2 роки, 3 роки, 5 років	64,82	69,99	100000.00
	Експрес, спільно з Кредит Маркет	1 рік, 2 роки, 3 роки	87,52	92,24	25000.00

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5	6
ПУМБ	Кредит готівкою на будь-які цілі без довідки про доходи	1 рік, 2 роки	82,7	83,6	20000.00
	Кредит готівкою на будь-які цілі з довідкою про доходи	1 рік, 2 роки	73,32	75,31	20000.00
	Свій кредит	1 рік, 2 роки, 3 роки, 5 років	116,09	123,7	80000.00
	Універсальний	1 рік, 2 роки	41,71	44,44	60000.00
Райффайзен Банк Аваль	Кредит готівкою без страховки	2 роки, 3 роки	48,8	48,8	100000.00
	Кредит готівкою для пенсіонерів	1 рік, 2 роки	42,53	42,63	25000.00
	Кредит готівкою для приватних клієнтів	2 роки, 3 роки	47,08	47,34	100000.00

Результати оцінювання рівня проблемних кредитів представлені у дослідженнях таких міжнародних рейтингових агентств, як "Moody's", "Standart&Poor's" і "FitchRatings" (рис. 2.1). Серед національних агентств можна виділити «Кредит-Рейтинг» та Асоціацію учасників колекторського бізнесу в Україні (АУКБ). Так, за даними агентства "Moody's" частка проблемних кредитів у 2017 році становила 35% від загального обсягу кредитного портфеля банків [63]. За інформацією агентства "FitchRatings" частка проблемних кредитів у вітчизняній банківській системі коливається в межах від 40 до 45% від загальної суми кредитів [63].

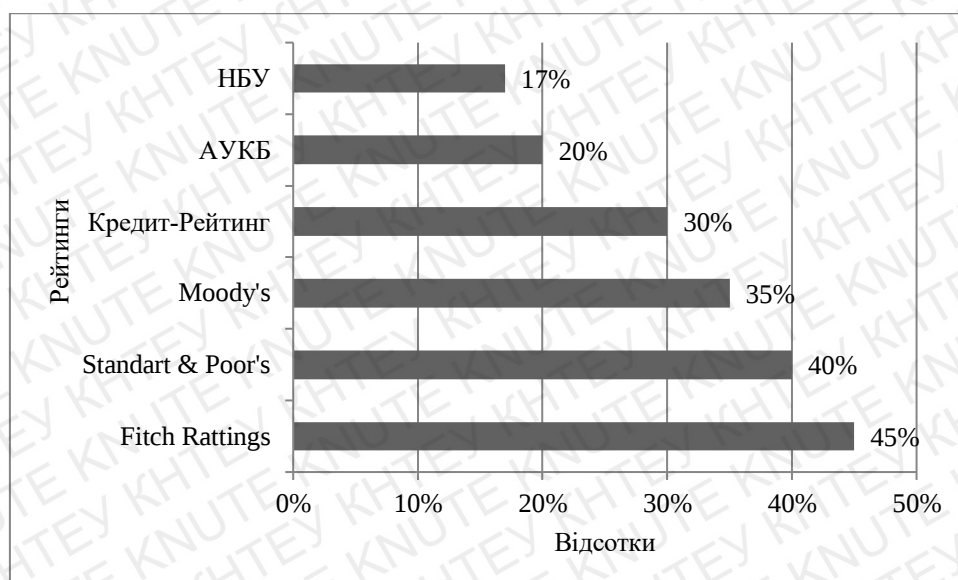

Рис. 2.1. Оцінка рівня проблемної заборгованості банків України за різними рейтингами у 2017 році, % [63]

Таким чином, причини появи проблемних кредитів у банківській системі України поділяються на зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори є некерованими для банку і пов'язані як із середовищем його функціонування, так і з діяльністю позичальника. Внутрішні фактори є керованими і зумовлені, передусім, незадовільною організацією кредитної роботи в банку та помилками співробітників кредитних підрозділів. Достовірність оцінювання НБУ реального стану проблемних кредитів викликає сумніви, адже під час дослідження нами були виявлені розбіжності в оцінках рівня проблемності кредитів, що зумовлює необхідність удосконалення методики оцінювання рівня проблемних активів загалом та кредитів зокрема [13]. Офіційні дані про резерви під кредити не відображають повною мірою якість банківських кредитних портфелів, оскільки менеджменту банків не вигідно визнавати існування проблемної заборгованості, оскільки згідно з нормативами НБУ, вона повинна покриватися адекватними резервами.

Отже, в сучасних умовах на стійкість банківської системи в цілому та функціонування банківських установ на ринку кредитних послуг, зокрема впливає рівень концентрації ринку банківських послуг, оскільки, з одного боку, впливає на динаміку ринку, стимулює залучення значних обсягів інвестиційних ресурсів, а отже є суттєвим фактором успішного

технологічного оновлення економіки, а з іншого – призводить до формування монополій на ринку. Тому в умовах фінансової глобалізації дослідження закономірностей концентрації банківського сектора і його структури є особливо актуальним і необхідним.

2.2. Характеристика проведення операційної кредитної політики банку АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Для проведення кредитних операцій кожен банк розробляє власну кредитну політику у процесі розроблення якої банк визначає пріоритети при формуванні кредитного портфеля. Розглянемо та проаналізуємо проведення операційної кредитної політики банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Акціонерне товариство «Райффайзен Банк Аваль» (скорочена назва — АТ «Райффайзен Банк Аваль») зареєстровано 27 березня 1992 року (до 25 вересня 2006 року — Акціонерний поштово-пенсійний банк «Аваль»). Із жовтня 2005 року банк став частиною банківської групи Райффайзен Інтернаціональ Банк-Холдинг АГ, Австрія (із жовтня 2010 р. — Райффайзен Банк Інтернаціональ АГ). Станом на 31 грудня 2017 року Група РБІ володіла 68,28% акцій українського банку, Європейський банк реконструкції та розвитку — 30% акцій.

Широкий перелік стандартних та новітніх банківських послуг надаються більш ніж 2,5 млн. клієнтам Райффайзен Банку Аваль через загальнонаціональну мережу, до якої станом на кінець 2017 року входили 500 відділень по всій Україні.

Райффайзен Банк Аваль залишається лідером із якості обслуговування в українському банківському секторі. За оцінкою компанії GfK-Україна, яка спеціалізується на дослідженні ринків, репутація Райффайзен Банку Аваль перевищує середньоринкову.

За даними таблиці 2.5 проаналізуємо величину та структуру кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2014-2018 рр. [62]

Таблиця 2.5

**Динаміка структури кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль»
за 2014-2018 рр. [62]**

Показник	2014	2015	Відхилення 2015 - 2014		2016	2017	Відхилення 2017 - 2016		2018*	Відхилення 2018 - 2017	
			Гр. од.	%			Гр. од.	%		Гр. од.	%
Кредитний портфель, тис.грн.	30869587	26372838	-4496749	-14,57	28003966	36844668	8840702	31,57	37727242	882574	2,4
Кредити юридичним особам, тис. грн.	16978273	14768789	-2209483,57	-13,01	16242300	19896121	3653820	22,5	24522707	4626587	23,25
Кредити фізичним особам, тис. грн.	12039139	10812864	-1226275,35	-10,19	10641507	15474761	4833253	45,42	11035218	-4439542	-28,69
Міжбанківські кредити, тис. грн.	1852175	791185	-1060990,08	-57,28	1120159	1473787	353628	31,57	2169316	695530	47,19

* тут і далі станом на кінець I кв. 2018 року

Аналіз таблиці 2.5 показує, що в 2017 році порівняно з 2016 сума кредитного портфелю АТ «Райффайзен Банк Аваль» збільшилась на 8840702 тис. грн. (або на 31,57%), а станом на 31.03.2018 порівняно з 2017 роком цей показник зріс на 882574 тис. грн. (або на 2,40 %). Покажемо динаміку кредитного портфеля у вигляді діаграми (рис. 2.2) [62].

Рис. 2.2. Динаміка кредитного портфелю АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2014-2018 рр. [62]

Як бачимо, відбулося збільшення суми кредитно-інвестиційного портфелю станом на 31.03 2018 порівняно з 2016 роком. Структурна динаміка зміни кредитного портфеля показана на рис. 2.3.

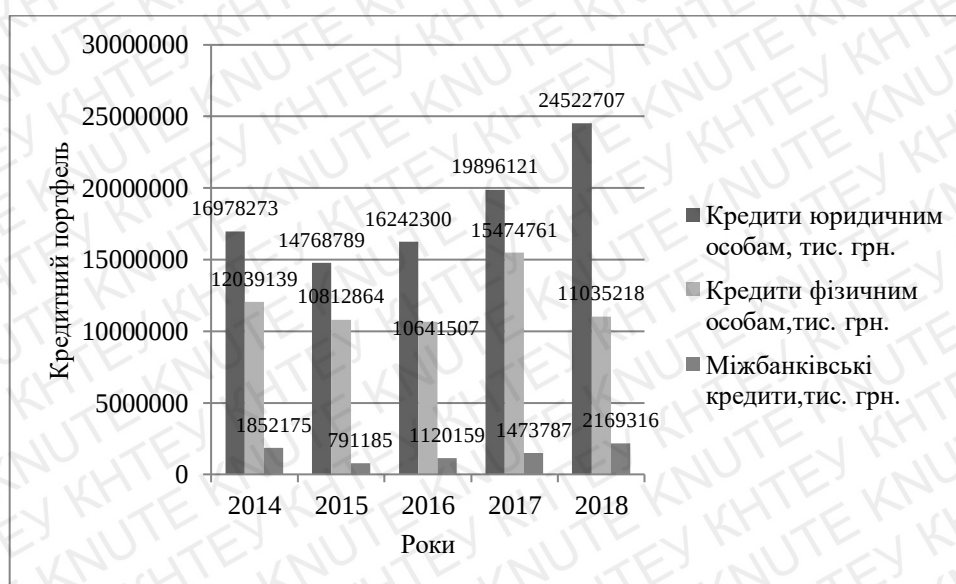

Рис. 2.3. Динаміка структури кредитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2014-2018, тис. грн. [62]

Вагомі успіхи банку традиційно визнають і в Україні, і за її межами впливові видання та експерти, рейтингові компанії, партнери та клієнти. Зокрема, у 2017 році його було названо кращим банком в Україні в межах конкурсу Awards for Excellence 2017 журналу Euromoney, кращим українським банком у рейтингу банків світу журналу Global Finance та кращим банком України в рейтингу Europe Banking Awards видання EMEA Finance, а також кращим банком з торгового фінансування в Україні (журнал Global Finance) та найактивнішим банком-емітентом в Україні за програмою сприяння торгівлі (TFP) ЄБРР. АТ «Райффайзен Банк Аваль» було названо кращим і в низці інших рейтингів.

Банк прагне й надалі підвищувати якість обслуговування клієнтів, використовуючи свій досвід та досвід банків — членів групи «Райффайзен Банк Інтернаціональ», а також новітні технології.

Отже, в цілому кредитний портфель досліджуваного банку має позитивну динаміку. Це стосується кредитів юридичним особам, фізичним особам та міжбанківських кредитів.

Кредити клієнтам включають такі статті (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Кредити клієнтам АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2014-2018 рр.,

тис. грн. [62]

Назва категорії	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Великі підприємства	23694375	28207590	31693921	31688079	33082354
Малі підприємства	2170264	2614776	3533481	2803730	3056066
Фізичні особи	13466900	15131349	16447118	7825106	8185061
Мікро-підприємства	1662998	1788170	1965022	1535086	1651753
Мінус - Резерв під зменшення корисності	23348883	25379220	25635576	7007333	7322663
Кредити клієнтам	22274355	22963252	28003966	36844668	38207921

Узгодження змін резерву під зменшення корисності кредитів клієнтам за категоріями є таким (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Узгодження змін резерву під зменшення корисності кредитів клієнтам

АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2017 р, тис. грн. [62]

Назва показника	Великі підприємства 2017 р.	Малі підприємства 2017 р.	Фізичні особи 2017 р.	Мікро-підприємства, 2017 р.	Всього, 2017 р.
На 1 січня 2017 р.	10 021 605	1 831 156	12 715 701	1 067 114	25 635 576
Зменшено за рік	(997 171)	(142 957)	(353 097)	(63 809)	(1 557 034)
Списання	(6 549 319)	(1 358 237)	(8 316 799)	(680 397)	(16 904 752)
Відновлення	6 154	4 935	7 813	130	19 032
Курсові різниці	(34 826)	(27 863)	(114 460)	(8 340)	(185 489)
На 31 грудня 2017 р.	2 446 443	307 034	3 939 158	314 698	7 007 333
Зменшення корисності на індивідуальній основі	2 311 360	305 181	3 848 975	296 640	6 762 156
Зменшення корисності на сукупній основі	135 083	1 853	90 183	058	245 177
Всього зменшення корисності кредитів	2 446 443	307 034	3 939 158	314 698	7 007 333

Згідно з вимогами НБУ, кредити можуть бути списані лише за умови затвердження такого списання Правлінням Банку, а у окремих випадках, на підставі відповідного рішення суду.

Таким чином, аналіз стану кредитного портфеля банку показав, що АТ «Райффайзен Банк Аваль» збільшує обсяги надання кредитів. Станом на 31.03 2018 року, незважаючи на певне погіршення своєї платоспроможності та підвищення кредитного ризику станом на 31.03.2018 році у зв'язку із нестабільною ситуацією в Україні.

2.3. Методи оцінки ефективності кредитної діяльності банку АТ «Райффайзен Банк Аваль»

Ефективність кредитної діяльності банків має важливе значення, тому набуває актуальності питання щодо вивчення методів її оцінки та з'ясування факторів, які її визначають. Розглянемо методи оцінки ефективності кредитної діяльності на прикладі досліджуваного нами банку АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Методичні рекомендації щодо оцінки кредитоспроможності позичальника АТ «Райффайзен Банк Аваль» містять дванадцять розділів, з яких три стосуються аналізу показників фінансового стану (табл. 2.8). Якщо взяти позичальника з максимальною сумою балів, то за показниками фінансового стану можна набрати максимально 165 балів (підприємство належатиме до класу Г), тобто 25 % від загальної суми балів. Тому позичальник може отримати кредит за рахунок інших загальних характеристик його діяльності. Критеріями оцінки стану позичальника є: наявність перспективного бізнес-плану; аналіз прибутків і збитків; оцінка ділових якостей керівництва позичальника та ін.

Таблиця 2.8

Порівняльна характеристика методик оцінки кредитоспроможності позичальників АТ «Райффайзен банк Аваль», АТ «Ощадбанк», ПАТ «Приватбанк» та АТ «ОТП Банк»*

№ пор.	ПАТ «Ощадбанк»	ПАТ «Приватбанк»	АТ «ОТП Банк»	АТ «Райффайзен банк Аваль»
1	2	3	4	5
1	Оцінка платоспроможності позичальника	Показники фінансового стану	Показники фінансового стану	Показники фінансового стану
2	Оцінка фінансової стійкості позичальника	Кредитна історія	Кредитна історія	Обороти за рахунками
3	Аналіз обсягів реалізації позичальника	Об'єктивні чинники діяльності клієнта	Аналіз обсягів реалізації позичальника	Кредитна історія
5	Аналіз складу та динаміки дебіт. і кредиторської заборгованості	Вплив географічних і галузевих чинників	Аналіз складу та динаміки дебітор. і кредиторської заборгованості	Додаткові чинники

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5
6	Аналіз прибутків і збитків	Оцінка ділових якостей керівництва позичальника	Аналіз прибутків і збитків	
7	Аналіз рентабельності	Інша інформація	Вплив географічних і галузевих чинників	
8	Кредитна історія клієнта (за останні 3 роки)		Оцінка ділових якостей керівництва позичальника	
9	Ефективність управління позичальника		Ефективність управління позичальника	
10	Вплив географічних і галузевих чинників		Інша інформація	
11	Оцінка ділових якостей керівництва позичальника			
12	Інша інформація			

*Примітка: систематизовано автором за даними банків

Методика проведення оцінки фінансового стану позичальників АТ «Райффайзен Банк Аваль» розроблена відповідно до вимог Національного банку України, викладених у Постанові НБУ № 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30 червня 2016 року [71].

1. Модель розрахунку інтегрального показника боржника - юридичної особи обирається залежно від виду його економічної діяльності, визначеного на підставі наданого ним розшифрування даних графі 2000форм № 2 (2-м,2-мс) «Звіт про сукупний дохід» Положень (стандартів) бухгалтерського обліку 1 або 25 річної фінансової звітності боржника - юридичної особи за останній звітний рік щодо структури доходів, виходячи з максимального значення питомої ваги доходу від певного виду діяльності (у процентах) у загальному обсязі чистого доходу (виручки), отриманого від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). У разі однакового значення питомої ваги доходу за двома (або більше) видами діяльності модель розрахунку

інтегрального показника боржника - юридичної особи обирається банком самостійно, на підставі одного з таких видів діяльності [71].

2. Модель розрахунку інтегрального показника боржника - юридичної особи, що є новоствореним підприємством, у якого немає річної звітності, обирається залежно від виду його економічної діяльності, визначеного на підставі наданого ним розшифрування даних графі 2000форм № 2 (2-м,2-мс) «Звіт про сукупний дохід» Положень (стандартів) бухгалтерського обліку 1 або 25 фінансової звітності такого боржника за останній звітний період.

3. Модель розрахунку інтегрального показника боржника - юридичної особи, що належить до малого підприємства, яке складає фінансову звітність відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1, обирається відповідно до таблиці 2.9. Дана інформація міститься у наведеній постанові за електронним посиланням : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/page5>, це Додаток 7 до Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями (пункт 51 розділу IV).

Таблиця 2.9

Моделі розрахунку інтегрального показника боржника - юридичної особи для великого або середнього підприємства [71]

№ з/п	Групи видів економічної діяльності	Моделі	Фінансові показники (K _i)	Діапазони фінансових показників	Мінімальне значення діапазону (K _i min)	Максимальне значення діапазону (K _i max)	Показники (X _i)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство: секція А	Z = 2,767 + 0,309 · X ₁₁ + 0,821 · X ₁₅ + 0,577 · X ₁ + 0,504 · X ₁₀ + 0,291 · X ₁₆	K ₁₁	1	Менше ніж 18,2%		X ₁₁	-1,157
				2	18,2%	36,6%		-0,143
				3	36,6%	98,3%		0,195
				4	Більше ніж 98,3%			1,205
			K ₁₅	1	Менше ніж 0,1%		X ₁₅	0,495
				2	0,1%	5,4%		0,332
				3	5,4%	10,0%		0,195
				4	10,0%	36,5%		-0,195
				5	Більше ніж 36,5%			-1,062
			K ₁	1	Менше ніж 17,4%		X ₁	1,079
				2	17,4%	35,4%		0,492
				3	35,4%	88,5%		-0,555
				4	Більше ніж 88,5%			-1,474
			K ₁₀	1	Менше ніж 162,8%		X ₁₀	-0,482
				2	162,8%	206,8%		0,335

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8	9
				3	206,8%	976,7%		0,370
				4	Більше ніж 976,7%			1,619
			K ₁₆	1	Менше ніж 0,8%		X ₁₆	-1,108
				2	0,8%	7,6%		-0,150
				3	7,6%	45,8%		0,231
				4	Більше ніж 45,8%			0,684
2	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів, переробна промисловість, будівництво: секції В, С, F	$Z = 1,884 + 0,240 \cdot X_{11} + 0,288 \cdot X_4 + 0,557 \cdot X_{15} + 0,335 \cdot X_2 + 0,678 \cdot X_{13} + 0,457 \cdot X_7 + 0,342 \cdot X_1 + 0,203 \cdot X_3$	K ₁₁	1	Менше ніж -0,6%		X ₁₁	-1,225
				2	-0,6%	6,6%		-0,547
				3	6,6%	14,6%		0,133
				4	14,6%	25,8%		0,358
				5	25,8%	42,1%		0,861
				6	42,1%	842,9%		1,155
				7	Більше ніж 842,9%			2,194
			K ₄	1	Менше ніж -13,2%		X ₄	-1,157
				2	-13,2%	5,2%		-0,850
				3	5,2%	17,1%		-0,332
				4	17,1%	27,2%		0,048
				5	27,2%	33,9%		0,133
				6	33,9%	54,0%		0,521
				7	54,0%	76,8%		1,036
				8	Більше ніж 76,8%			1,168
			K ₁₅	1	Менше ніж 0,05%		X ₁₅	0,864
				2	0,05%	0,7%		0,482
				3	0,7%	1,4%		0,320
				4	1,4%	5,1%		0,208
				5	5,1%	28,5%		-0,216
				6	Більше ніж 28,5%			-1,001
			K ₂	1	Менше ніж -11,0%		X ₂	-1,198
				2	-11,0%	-4,3%		-0,942
				3	-4,3%	0,4%		-0,443
				4	0,4%	1,4%		0,255
				5	1,4%	2,8%		0,762
				6	Більше ніж 2,8%			1,358
			K ₁₃	1	Менше ніж 2489%		X ₁₃	0,427
				2	2489%	3383%		0,223

Системи ризик-менеджменту вітчизняних комерційних банків зазвичай включають: організаційну структуру управління ризиками; базу внутрішніх нормативних актів для забезпечення суворої регламентації процесів управління ризиками; інформаційну систему, що забезпечує діяльність банку у сфері контролю та моніторингу ризиків; систему регулярної звітності стосовно рівня ризиків. Загалом українські комерційні банки в управлінні кредитним ризиком застосовують методи, також важливе місце в управлінні кредитним ризиком належить вибору методів його вимірювання (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

**Методи управління та вимірювання ризиків в комерційних
в АТ «Райффайзен Банк Аваль» [62]**

Назва банку	Методи управління ризиками
Методи управління ризиками комерційних банках України	Розрахунки рівня кредитних ризиків у розрізі співробітників, бізнесів, продуктів, кредитних програм, точок продажів, регіонів; розрахунки рівня проблемності кредитних карт; централізоване блокування операцій співробітників і точок продажів у разі перевищення заданого прийнятного рівня ризику; централізована передача актів у виробництво внутрішньої служби безпеки залежно від терміну дефолту за операціями і продуктом; оцінка рівня необслуговуваних кредитів у цілому по банку і на рівні кредитних програм на основі правил 1+, 30+, 60+, 90+, 180+; оцінка рівня кредитних втрат класичних кредитів на основі статистики дефолтів у розрізі програм на терміні оборотності кредитного портфеля, розрахунок рівня PD (вірогідність дефолту), LGD (Loss Given Default), LIP (Loss Identification Period); оцінка рівня кредитних втрат портфеля кредитних карт на основі матриць міграції на терміні оборотності карткового портфеля в розрізі продуктів; формування правил і алгоритмів для розпізнавання і превентивного виявлення шахрайських операцій на основі аналізу тимчасових рядів баз даних; аналіз можливого шахрайства на основі FPD (першого неплатежу за кредитом); аналіз сегментів клієнтської бази, в яких поля даних заповнені неправильно, не заповнені, є вірогідність умисного неправильного заповнення, а також виявлення додаткових взаємозв'язків, що описують підозрілі операції
Методи вимірювання ризиків	метод «коефіцієнтного аналізу», метод рейтингів, скорингові моделі, метод Value-at-Risk (вартість під ризиком), метод «стрес-тестування», метод «Risk-Adjusted Return on Capital» (рентабельність капіталу з урахуванням ризику), «GAP-аналіз» «стрес-тестування», VaR-аналіз, аналіз чутливості, гіпотетичний і історичний аналіз, screening (відбір, дослідження - ретельна перевірка кредитоздатності потенційних партнерів, їх порядності, історії та поточного стану, фінансового стану, наявності прогресивних ідей у виробництві і організації управління) бальна оцінка кожного позичальника, включаючи методи оцінки галузевого ризику, показники кредитоспроможності позичальника (кількісні показники) та якісні показники, моделювання грошових втрат (стрес-тестування) при виникненні несприятливих обставин, метод експертних оцінок; статистичний метод

Управлінню кредитним ризиком в українських комерційних банках притаманні як спільні риси, так і специфічні особливості. Так, спільними рисами цього підпроцесу кредитного процесу є: наявність внутрішніх нормативних документів, створення спеціальних підрозділів. Особливості ж побудови таких систем у вітчизняних комерційних банках визначаються метою, яку вони переслідують; регламентацією організації ризик-

менеджменту; походженням капіталу банку; переліком і специфікою структурних підрозділів банків, задіяних у цьому підпроцесі; вибором методів вимірювання та управління ризиком; інструментами контролю кредитного ризику.

Ефективне управління кредитним ризиком у свою чергу, передбачає використання певного набору інструментів (табл.2.11).

Таблиця 2.11

Інструменти контролю кредитного ризику в АТ «Райффайзен Банк Аваль» [62]

Інструменти контролю ризиків
Ліміти кредитного ризику на одного позичальника, групи пов'язаних позичальників, ліміти за географічними і галузевими сегментами
Ліміти кредитів, які можуть надавати відділення без затвердження головним офісом (щодо суми окремих кредитів і загального обсягу кредитів); ліміти кожного банку-контрагента
Регламентовані процедури використання кредитних продуктів; оцінка кредитоспроможності позичальника згідно з Положенням про кредитування та оцінка його фінансового стану за власною методикою; індивідуальний підхід щодо міжбанківських кредитів та овердрафтів залежно від фінансового стану; перевірка застави, контроль руху коштів на рахунках клієнтів, відстеження оборотів на рахунках в інших банках, перевірки залишків товарів в обороті тощо
Систематизація та централізація роботи з проблемною та сумнівною заборгованістю, підвищення результативності з її стягнення (створено спеціалізований підрозділ роботи з проблемними активами корпоративного бізнесу); розробка і застосування схем реструктуризації проблемної та потенційно проблемної заборгованості позичальників - фізичних та юридичних осіб (конвертація валютних кредитів, продовження терміну дії кредитних договорів, зміна графіків погашення за умови достатності джерел погашення, зменшення процентних ставок, анулювання штрафних санкцій за умови погашення простроченої заборгованості); створення спеціалізованого підрозділу з моніторингу кредитних ризиків для організації та впровадження системи моніторингу кредитних ризиків з метою попередження виникнення проблемної заборгованості
Ліміти повноважень; ліміти концентрацій; ліміти експозицій; диверсифікація; страхування; ціноутворення з урахуванням ризиків; покриття ризиків забезпеченням

Тобто кредитний ризик у АТ «Райффайзен Банк Аваль» контролюється здебільшого за допомогою таких інструментів, як індивідуальні нормативи

кредитного ризику, процедури використання кредитних продуктів, оцінювання кредитоспроможності позичальника, робота з проблемною і сумнівною заборгованістю, диверсифікація кредитного портфеля, забезпечення кредитів, страхування, ціноутворення з урахуванням ризиків.

Наявні системи ризик-менеджменту в українських комерційних банках переслідують певну мету (табл.2.12).

Таблиця 2.12

Цільове спрямування ризик-менеджменту АТ «Райффайзен Банк Аваль»
[62]

Мета ризик-менеджменту
Оптимізація дохідності певних груп активів та вартості пасивів при здійсненні контролю над розміром ризиків
Упередження виникнення і впровадження системи раннього реагування на ризики, притаманні діяльності банку; оптимізація ризиків, що виникають у процесі діяльності банку, шляхом забезпечення контролю за основними ризиками банків холдингу, формування адекватних резервів та їх покриття, розробка методології з ідентифікації, оцінки, вимірювання і контролю основного з банківських ризиків - кредитного
Забезпечення стабільної, надійної, прибуткової діяльності банку на довгострокову перспективу, запобігання втраті капіталу через кредитний ризик, удосконалення системи управління ризиками з урахуванням нормативно-правових актів, зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на діяльність банку
Забезпечення належного рівня толерантності в прийнятті кредитних ризиків, за одночасного задоволення очікувань клієнтів та учасників (акціонерів), а також виконання пріоритетних завдань, поставлених правлінням
Налагодження ефективної системи управління кредитними ризиками; мінімізація втрат, пов'язаних із проведенням кредитних (активних) операцій; забезпечення врахування кредитних ризиків при прийнятті управлінських рішень; уніфікація процедур управління кредитними ризиками в усіх структурних підрозділах банку
Підвищення якості активів; організація оптимальних стандартів кредитування та формування диверсифікованої структури кредитного портфеля; обмеження активних операцій за строками кредитування з урахуванням типу забезпечення і цілей кредитування; формування достатнього обсягу страхового резерву; розпізнавання і управління проблемними кредитами; оптимізація кредитного процесу
Збільшення банківської норми дохідності, скоригованої на ризик шляхом підтримання схильності до ризику в прийнятних межах

Банк здійснює контроль за виконанням позичальниками умов кредитного договору, цільовим використанням кредиту, своєчасним та повним його погашенням та сплатою процентів за ним. При виникненні певних порушень умов кредитного договору з боку позичальника банк має право застосовувати економічні та правові санкції. Варто зазначити, що

розуміння доцільності й актуальності використання досконаліших провідних методик виникає найчастіше у тих банків, кредитування фізичних осіб для яких є масовою послугою. З врахуванням необхідності вдосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника, пропонуємо виділити два аналітичних блоки, у яких будуть групуватися конкретні заходи (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Технологія оцінки кредитоспроможності позичальників

АТ «Райффайзен Банк Аваль» [62]

Аналітичні блоки	Пропоновані складові
Блок аналізу даних (здійснюється аналіз даних позичальників банку, про надані кредити й історії їх погашення)	одержані доходи; наявна нерухомість, земельні ділянки, їх площа й місце розташування (використовуючи базу даних Бюро технічної інвентаризації); наявність автотранспорту, його вік (база даних ДАІ України); залучення даних спеціалізованих кредитних бюро про наявність термінових і погашених кредитів у інших банках. Подібні запити повинні здійснюватися на договірній основі, у режимі реального часу, в максимально короткі терміни.
Блок прийняття рішень	Використовується безпосередньо для отримання висновку системи автоматизованого банківського ритейлу про кредитоспроможність позичальника, про можливість надання йому кредиту та про максимально допустимий його розмір. Із цим блоком працює співробітник банку, який або вносить до нього анкету нового позичальника, або одержує її з торговельної точки, де банк здійснює програму споживчого кредитування.

Очевидно, що з початку функціонування модернізованої системи перевірки даних витрати банку на проведення такої операції збільшаться. Але з часом налагодження системи обміну інформацією та зниження кредитного ризику дадуть суттєву віддачу. У процесі аналізу даних про позичальників застосовуються різні математичні методи, які виявляють фактори та їх комбінації, що впливають на кредитоспроможність позичальників, і ступінь їх впливу. Виявлені залежності становлять основу для прийняття рішень у відповідному блоці.

Методики оцінки кредитоспроможності відрізняються одна від одної складом факторів, що використовуються при оцінці загального кредитного

рейтингу позичальника, а також підходами до оцінки кожного параметра й ступенем значущості кожного з них. Склад чинників у методиках не універсальний для всіх банків і країн, що, в свою чергу, не дає змоги світовому банківському співтовариству обмінюватися статистикою та вдосконалювати свої методики. Водночас складність і неоднозначність оцінки кредитоспроможності фізичних осіб зумовлює застосування різноманітних методів і підходів. З метою зниження кредитних ризиків комерційні банки використовують різноманітні прийоми та заходи захисту від кредитного ризику, що і є, по суті, методами управління ними, досліджуваний банк використовує метод лімітування [62].

Таким чином, для мінімізації можливих втрат банків під впливом кредитного ризику необхідною є розробка та впровадження відповідного комплексу превентивних заходів, до яких відносяться:

1) на рівні Національного банку [62]:

- створення більш жорстких обмежень щодо максимальних розмірів кредитної угоди, виходячи із розміру самого банку;
- впровадження обов'язкового та більш жорсткого контролю за ризикованістю проведених банками операцій;
- забезпечення виконання банками певного, адекватного до конкретних економічних умов рівня резервів під активні операції. У цьому контексті має передбачатися не лише їх нарощування, але і зменшення, виходячи із економічного клімату країни;

2) на рівні банків:

- застосування більш прозорих та ефективних методик перевірки платоспроможності та кредитоспроможності позичальників;
- більш ґрунтовну перевірку кредитної історії кожного позичальника;
- пошук ефективного балансу між ризикованістю та прибутковістю інвестиційних проектів;
- запровадження більш дієвої системи їх відбору;

- відмова від так званих швидких кредитів.

На основі комбінованого методу, здійснено аналіз фінансового стану АТ «Райффайзен Банк Аваль» та визначено ліміт за його міжбанківськими операціями. За результатами розрахунку (табл. 2.14) було визначено, що ліміт кредитування, враховуючи кредитний рейтинг та величину власного капіталу АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Таблиця 2.14

Розрахунок ліміту кредитування станом за 2014 - 2018 рр. [62]

Назва банка-контрагента	2014	2015	2016	2017	2018
Ліміт у % від капіталу в залежності від рейтингу	9,1	9,2	10	8	9
Власний капітал банка-контрагента (тис. грн.)	3854692	5319889	9020675	10904638	12174807
Затверджений ліміт (ЗЛ, тис. грн.), у тому числі за строками угод МБК:					
до 1 тижня = $ЗЛ \times 2$	701554	978860	1804135	1744742	2191465
від 1 тижня до 1 місяця = ЗЛ	350777	489430	902068	872371	1095733
від 1 до 3 місяців = $ЗЛ / 2$	175388	244715	451034	436186	547866

Кредитні ризики несуть в собі найбільшу небезпеку для комерційних банків у контексті забезпечення та збереження їх фінансової стійкості, тому впровадження нових, більш ефективних методів оцінки, управління, а відтак, попередження кредитних ризиків має стати пріоритетним напрямком розвитку банківської системи України.

Отже, розмір лімітів банку підтверджує досить ефективне управління кредитним ризиком шляхом встановлення лімітів [62].

Управління кредитними ризиками у вітчизняних комерційних банках, зокрема у АТ «Райффайзен Банк Аваль» передбачає [62]:

- визначення рівня толерантності банків до кредитних ризиків шляхом установлення різноманітних лімітів, упровадження процедур і регламентів як на операційному, так і портфельному рівнях;
- дотримання регулятивних вимог до нормативів кредитного ризику, встановлених НБУ та інших обмежень;
- запровадження єдиної методології виявлення (ідентифікації) та оцінювання (вимірювання) кредитних ризиків при проведенні банком кредитних (активних) операцій;
- налагодження ефективної системи підтримки і прийняття управлінських рішень, включаючи моніторинг і контроль кредитних ризиків; розмежування функцій, повноважень та відповідальності спостережної ради, правління, кредитних комітетів відповідного рівня і спеціальних підрозділів банку в процесі управління кредитними ризиками; досягнення чіткого розподілу функцій і повноважень між фронт-офісом, що ініціює бізнес-угоду, мідл-офісом, що здійснює незалежний аналіз і контроль умов такої угоди, і бек-офісом, що відповідає за операційне супроводження затвердженої та укладеної угоди; ефективну взаємодію підрозділів банку на всіх організаційних рівнях у процесі управління кредитними ризиками.

Таким чином, методики оцінки кредитоспроможності відрізняються одна від одної складом факторів, що використовуються при оцінці загального кредитного рейтингу позичальника, а також підходами до оцінки кожного параметра й ступенем значущості кожного з них. Склад чинників у методиках є різними для всіх банків і країн. Досліджуваний банк використовує метод лімітування для мінімізації кредитного ризику.

РОЗДІЛ III. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

3.1. Удосконалення регулювання проведення операційної кредитної політики банку

Удосконалення регулювання проведення кредитної політики банку в умовах глобальної економіки набуває особливого значення, оскільки, являється фактором від якого значною мірою залежить динаміка розвитку кредитного банківського сектору.

При проведенні своєї кредитної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» ставить на меті зменшити кредитний ризик і таким чином зменшити частку прострочених, пролонгованих, сумнівних, небезпечних, безнадійних кредитів.

В умовах зростання сум неповернених кредитів посилюється значення контролю з боку банку за чітким виконанням умов кредитного договору. Першочергового значення тут набуває своєчасність сплати боржником чергових процентів і встановленої частини погашення основного боргу.

Враховуючи, що кожній позиції властивий певний ризик невиклати процентів чи неповернення позики внаслідок непередбачених обставин, зрозумілим є намагання банку кредитувати лише перевірених позичальників, які добре себе зарекомендували. Однак в умовах нестабільності економіки таких клієнтів обмаль і обмежитися лише ними – це поставити під сумнів діяльність банку як кредитної установи. Тому доцільно не втрачати можливості нарощувати обсяг позичкових операцій і за рахунок тих із них, для яких властивий підвищений ризик. Адже саме для них характерна більша дохідність у порівнянні з слабо ризиковими. Беручи до уваги існування обернено пропорційної залежності між величиною ризику і дохідністю кредитних операцій, кожний банк у центр позичкової політики повинен ставити забезпечення збалансованості між ризикованістю та обережністю. Надмірна (невиправдана) ризикованість посилює загрозу падіння дохідності

банку внаслідок неповернення боргів, а то й не виплати процентів, тоді як перебільшена обережність знову ж таки не дає змоги використати багато які прибуткові можливості.

У зв'язку з цим очевидним є регулювання кредитних ризиків та реалізація заходів щодо пом'якшення їхнього впливу на дохідність банку. У вітчизняній практиці встановлено лише один показник, який стосується оцінки кредитних ризиків. Це економічний норматив, встановлений у законодавчому порядку – максимальний розмір ризику на одного позичальника. Цього недостатньо хоча б тому, що зазначений норматив обмежується лише грошовим обсягом ризику.

Неможливість одержувати зараз прибутки інфляційного характеру і вимагає від комерційних банків більш реального підходу до якості кредитного портфеля. Запобігти негативним тенденціям, пов'язаним з кредитною діяльністю банків, допомагає також дотримання нормативу достатності власного капіталу.

Щоб уникнути проблемних кредитів, АТ «Райффайзен Банк Аваль», перш за все, необхідно звернути увагу на досконалість вивчення якості кредитного портфелю і кваліфікацію своїх працівників, що проводять цю оцінку.

Якщо ж попередження проблемного кредиту не вдалося і є загроза негативного його впливу на дохідність, банк повинен терміново вжити заходів щодо забезпечення негайного й повного погашення позики. Як показує практика, добрий ефект дає розроблення спільно з боржником плану дій для відновлення фінансової стійкості підприємства й подолання вад у його діяльності.

Якщо застосовані заходи неефективні, то АТ «Райффайзен Банк Аваль» повинен забезпечити задоволення своїх інтересів, вимагаючи погашення боргу за рішенням судових органів. Може знадобитися й продаж застави, подання претензій до гаранта тощо.

Але першочергове завдання комерційних банків, у тому числі АТ «Райффайзен Банк Аваль» – попередити виникнення небажаних видів

кредитів, підвищити частку строкових, стандартних кредитів і скоротити до мінімуму або зовсім уникнути пролонгованих, прострочених, безнадійних, небезпечних, сумнівних кредитів.

Основні напрямки удосконалення механізму здійснення кредитних операцій АТ «Райффайзен Банк Аваль» передбачають розширення обсягів та спектру банківських продуктів і послуг для реального сектора економіки і населення (рис. 3.1).

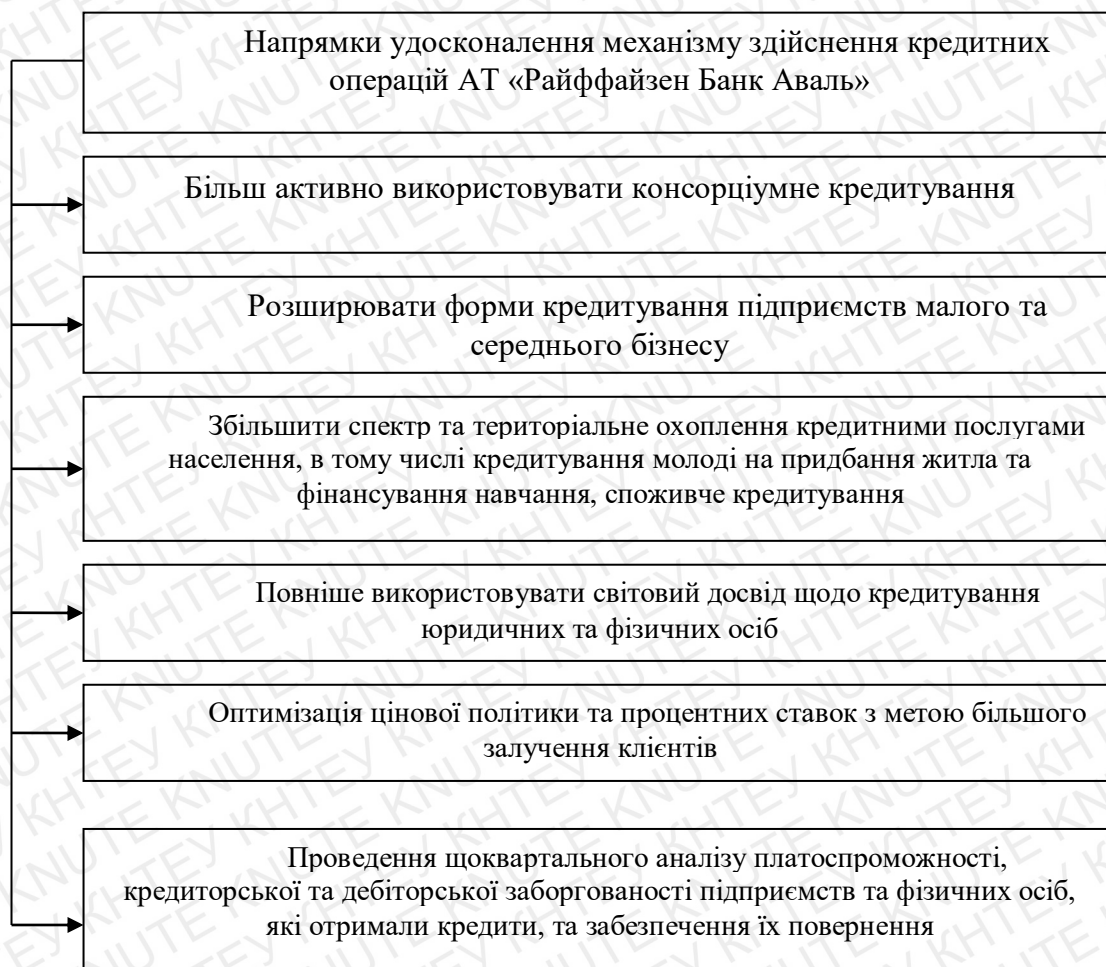

Рис. 3.1. Основні напрямки удосконалення механізму здійснення кредитних операцій АТ «Райффайзен Банк Аваль»*

*Примітка: складено автором за джерелом [62]

Отже, банкам, у тому числі і АТ «Райффайзен Банк Аваль» необхідно на даному етапі налагоджувати стосунки із страховими компаніями, оскільки банки мають великий вплив на становлення дійсно професійного страхового бізнесу в Україні, але для цього страховиків необхідно розглядати як найближчих партнерів банків в кредитній діяльності, а не як машину для

друкування грошей з ціллю компенсації збитків понесених банком у зв'язку з видачею явно безповоротного кредиту.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» треба бути уважними при кредитуванні позичальника, якщо в нього є вище стояча організація.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» має за мету продовжувати свій розвиток як універсальний банк, який надає своїм клієнтам повний комплекс високоякісних послуг шляхом:

- збільшення обсягів кредитування корпоративних клієнтів та фізичних осіб;
- залучення на обслуговування нових клієнтів та збільшення обсягів строкових депозитів;
- зміцнення фінансової стійкості банку через збільшення власного капіталу;
- розміщення цінних паперів власного боргу;
- здійснення депозитарної діяльності зберігача цінних паперів;
- розвитку мережі банку;
- вдосконалення системи управління та контролю за ризиками;
- подальшого розвитку та вдосконалення системи корпоративного управління;
- організації функціонування та постійного удосконалення системи управління інформаційною безпекою (СУІБ) з метою забезпечення конфіденційності, цілісності, доступності та надійності інформації [62].

Основною метою Банку залишається підтримка стабільного універсального Банку з достатньою рентабельністю активів, з стабільними темпами зростання, який надає повний спектр банківських послуг на усій території України.

Банк буде продовжувати докладати максимальних зусиль для підтримки репутації надійного банку, що надає якісні послуги і задовольняє потреби клієнтів на найвищому рівні завдяки особливій увазі до їх вимог. Продукти банку будуть якнайкраще пристосовані до вимог клієнтів, що надасть можливість зорієнтувати діяльність банку на клієнта, а не на продукт [62].

Банк прагне створити таку систему, при якій кожний клієнт мав би можливість максимально оперативно та якісно задовольнити свої потреби в банківських послугах. Основою бізнесу має бути якісне обслуговування клієнтів, створення комплексної системи обслуговування за усіма напрямками з використанням як індивідуального, так і загального підходу з одночасним створенням повного спектру надання фінансових послуг [62].

Такими чином, з метою реалізації стратегії розвитку банку основними напрямками його діяльності на 2018 – 2019 роки має бути:

- Нарощування капіталу, підвищення конкурентоспроможності й ефективності діяльності;
- Вихід на якісно новий рівень обслуговування клієнтів, забезпечення оптимального рівня платоспроможності та ліквідності;
- Дотримання політики постійного розширення діяльності шляхом органічного росту та диверсифікації клієнтів і продуктів;
- Забезпечення захисту від ризиків власного капіталу та коштів клієнта;
- Розроблення систем, що уособлюють найкращу міжнародну практику в загальному управлінні Банком та в удосконаленні процесу корпоративного планування, що дасть змогу корегувати стратегію з метою швидкого реагування на ринкові ризики;
- Формування диверсифікованої та стійкої ресурсної бази та суттєве збільшення капіталізації Банку;
- Упровадження прогресивних і надійних банківських продуктів, технологій обслуговування та створення систем оцінки ефективності впровадження;
- Упровадження та вдосконалення системи контролю за здійсненням банківських операцій;
- Створення та зміцнення позитивного іміджу Банку і посилення його впливу у головних секторах економіки.

3.2. Адаптація зарубіжного досвіду ефективності кредитної політики

В теперішній час для нашої держави, що бажає вийти на високий рівень успішного функціонування банківської системи та економічного розвитку зарубіжний досвід в організації діяльності кредитних установ є особливо важливим. По-перше, це потрібно для підвищення конкурентоспроможності України на ринку банківських послуг, по-друге, для відновлення тих позицій у світовому співтоваристві, що були колись втрачені.

За досвідом світової практики повне уникнення збитків за кредитами у банківській діяльності є неможливим, тому вирішення проблем управління проблемними активами та їх мінімізація є одним із головних завдань банківської системи України. Недостатньо гарна система управління ризиками є одним із факторів, що зменшують зростання кредитних портфелів банків, а неконтрольоване збільшення проблемних активів в них призводить до зменшення їх кредитної діяльності, що досить сильно гальмує зростання даної галузі в цілому.

В процесі управління проблемною заборгованістю досвід зарубіжних банків є дуже важливим [11, с. 53]. В США, наприклад, є антикризова програма уряду, яка направлена на придбання активів та власного капіталу у фінансових установ для зміцнення фінансового сектору. Метою цієї програми є поліпшення ліквідності таких активів, використовуючи механізми вторинного ринку, щоб дозволити фінансовим установам стабілізувати свій баланс та уникнути ще більших збитків.

Досвід європейських країн свідчить, для того щоб ефективно розв'язати проблему управління проблемними активами банків на пізніх стадіях роботи із заборгованістю можна передати (продати) проблемні активи пов'язаній фінансовій компанії на засадах оптимізації балансу (SPV onshore / offshore). Компанії SPV – це фінансові організації спеціалізованого призначення, основною метою яких є викуп проблемних активів та заставного забезпечення у неплатоспроможних банків, а також відновлення

їх платоспроможності після реалізації пулу проблемних активів за договірною ціною. Впровадження кращого світового досвіду передачі проблемних активів пов'язаний фінансовій компанії через механізм SPV - onshore передбачає частковий переказ проблемних кредитів юридичній особі, яка відокремлена від банку та не консолідується на його рівні. Альтернативним є механізм продажу проблемних активів із частковим їх фінансуванням на принципах SPV - offshore за участі капіталу інвестора.

Найуспішнішим досвідом створення державного «поганого» банку виявився шведський досвід. Для подолання масштабної банківської кризи восени 1992 року шведи створили спеціалізовану державну установу – Securum, яка викупувала проблемні банківські активи і брала на себе подальшу турботу про них. Головним її завданням було поновлення кредитування. Розподіл банків на «хороші» і «погані» давав змогу повернути перші до нормальної діяльності, щоб потім уряд міг їх продати, виручивши значні кошти. Завдання Securum полягало в тому, щоб повернути платникам податків якомога більше грошей із прийнятих нею у Nordbanken проблемних банківських активів на суму понад 12 млрд. дол. США, куплених із дисконтом. Nordbanken зміг провести реструктуризацію і до 1995 року став одним із найприбутковіших банків Швеції. Securum до 1994 року рефінансувала більшість «поганих» активів і в 1997 році припинив діяльність.

Деякі українські фахівці недобре ставляться до переведення непрацюючих активів до санаційного банку в Україні, тому що це обтяжуватиме державний бюджет та платників податків і водночас поставить під загрозу захист прав вкладників, посилить недовіру до державної політики. Спроба вирішити проблеми непрацюючих активів за допомогою санаційного банку призведе до значних втрат державного бюджету. Тому вони пропонують вирішувати проблему непрацюючих активів через компанії управління активами, що можуть створюватись за рахунок, як державних, так і приватних коштів [94, с. 67].

Вельми поширена практика викупу «поганих» активів банків-невдах державними компаніями управління активами в Китаї. Для стабілізації своїх провідних банків уряд КНР через державні компанії управління активами інвестує в них солідні суми, поки банки не стануть привабливими для приватних інвесторів. Водночас за такої схеми проблемні банки не набувають навичок управління «поганими» кредитами, які передають до компанії з управління активами – тепер це завдання компанії з управління активами, а не банків.

В сучасному світі дедалі більше банків починають використовувати у практиці нові підходи стосовно процесу кредитування, що дає змогу надавати позики на основі ґрунтовного фінансового аналізу клієнта замість вимог забезпечення, адже сьогодні дуже мало надійних позичальників, які, крім того, не мають стабільних грошових потоків. Зокрема, у даному контексті цікаво розглянути особливості здійснення кредитних операцій ісламськими та польськими банківськими установами.

У Польщі використовують спеціальні методи забезпечення погашення кредитів їхніми позичальниками. Банки, які використовують групове поручительство замість застави та інших традиційних засобів забезпечення, були названі «банками довіри». Повернення кредитів забезпечувалося скоріше моральними принципами, ніж економічними - позичальник знав, що якщо він не розплатиться за кредит, то це змушені будуть зробити інші громадяни, які за нього поручилися. Таким чином, саме соціальне середовище було гарантією того, що позичальник погасить борг [86, с. 78].

Кредитування ісламськими банками можна розглядати скоріше як участь в прибутку того чи іншого проекту. Так, за одним із типів кредиту видача банком підприємцеві грошей на певний проект здійснюється з умовою участі на правах партнера. Тому банківська установа зацікавлена тільки в процвітанні клієнта, і якщо виникнуть хоча б найменші сумніви щодо перспективності його бізнес-плану, буде відмовлено у фінансуванні. Справу ісламського позичальника ретельно вивчають - не менше, ніж в українських банках, однак в ісламському банку основними факторами

служать релігійність клієнта: крім довідок із роботи і наявності застави, вагому значимість мають судження про позичальника з боку імама мечеті, сусідів, друзів, членів громад. Навіть якщо клієнт не має забезпечення, він має шанси отримати кредит завдяки своїй вірі. Банк ризикує, видаючи кредит без застави, однак банкіри знають, що справжній мусульманин не візьме гроші в борг на сумнівний захід [10]. Частка проблемних кредитів у загальному обсязі кредитування ісламських банків становить майже 0,9%. Банк відкриває рахунки, на яких розміщуються кошти позичальника, а замість відсотків, підприємець ділиться прибутком або збитком [58].

Зарубіжні банки дають своїм позичальникам різні варіанти погашення кредитів. Досить популярним є метод Balloonloan. Схема погашення кредитів в цьому методі відбувається відносно невеликими частинами протягом кредитного періоду й більшою сумою після закінчення терміну погашення боргу.

Таким чином, для ефективної діяльності банків і суб'єктів господарювання перші повинні змінити свої традиційні загальні підходи до кредитування і застосовувати індивідуальний підхід до кожного позичальника, врахувавши потреби кожного сектора економіки та можливості погашення для окремого позичальника. У цьому плані банкам варто звернути увагу на зарубіжні кредитні технології, які розробляють для кожного позичальника індивідуально, залежно від оцінки позичальника, його доходів, потреб у кредитних ресурсах та особливостей сфери його діяльності.

Отже, узагальнення світового досвіду зменшення долі проблемних активів банківського сектору показує, що це питання не тільки комерційних банків, але і держави. Для скорішого вирішення цієї проблеми та відновлення повноцінного кредитування реального сектору економіки банки потребують державної підтримки. Ця підтримка можлива у різних формах. В Україні необхідно створити гарну законодавчу базу для функціонування SPV компаній.

3.3. Змістовні частини нормативного документу «Операційна кредитна політика банку»

Організація ефективної кредитної діяльності у сучасних нестабільних умовах відбувається завдяки виваженій кредитній політиці банку. Значення кредитної політики у функціонуванні банку досить значне, вона формує умови, принципи, правила кредитування, окреслює підходи до реалізації процесу кредитування та його контролю. Розглянемо особливості кредитної політики досліджуваного банку, що регламентуються затвердженими правилами кредитування «Операційна кредитна політика банку» (додат. А).

Основні аспекти цих правил полягають у наступному.

Кредит може бути наданий громадянину України, віком від 21 року до 69 років (включно на момент укладення Кредитного договору), не обмеженому в дієздатності, який постійно проживає на території України (наявність реєстрації), має постійний дохід та може надати документи, необхідні для оформлення Кредиту у відповідності до вимог Банку.

Кредит надається фізичним особам в безготівковій формі шляхом відкриття Позичальнику кредитного рахунку та перерахування з нього коштів на поточний рахунок Підприємства (на придбання товару або послуги на які оформляється Кредит), на основі виписаного Підприємством рахунка-фактури, якщо інше не передбачено умовами Кредитного договору, або шляхом видачі суми Кредиту у вигляді готівкових коштів через касу Банку на будь-які інші споживчі цілі

Кредитні взаємовідносини регламентуються на підставі Кредитного договору, укладеного між Банком і Клієнтом у письмовій формі.

Оцінка платоспроможності Клієнтів здійснюється Банком у відповідності із встановленим ним порядком.

Банк, відповідно до Постанови Правління НБУ №168 від 10.05.2007 р. зобов'язаний перед укладенням Кредитного договору надати Клієнту в письмовій формі інформацію про умови кредитування, а також орієнтовну сукупну вартість Кредиту.

Нарахування процентів та комісій за Кредитом проводиться щоденно відповідно до умов Кредитного договору в розмірі вказаному в Графіку платежів, та підлягають сплаті Позичальником в дати платежів.

Погашення заборгованості за Кредитом здійснюється щомісяця до та/або в дату та в розмірі, визначених Графіком платежів.

Клієнт має право в односторонньому порядку протягом 14 календарних днів з моменту передачі Позичальнику примірника укладеного Кредитного договору відкликати свою згоду на укладення договору про надання споживчого кредиту без пояснення причин, шляхом подання відповідної заяви представнику Банку в місці оформлення кредиту. Порядок здійснення повідомлення, порядок і строки проведення взаєморозрахунків між Банком і Позичальником, здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства України. При цьому сума комісії та вартість оформлення кредиту, сплачені Позичальником, не повертаються. З відкликанням згоди на укладення договору про надання споживчого кредиту Клієнт повинен одночасно повернути Банку кошти, одержані згідно з договором.

Позичальник також сплачує відсотки за період між моментом одержання Кредиту та моментом його повернення за ставкою, встановленою в договорі.

Банк має право в односторонньому порядку відмовитись від свого зобов'язання за Договором щодо надання Позичальнику Кредиту, без зазначення причини відмови.

Позичальник не має права в односторонньому порядку зменшувати суми щомісячних платежів, зазначених в Графіку платежів, чи відмовлятися від їх сплати до моменту повного погашення заборгованості у відповідності з Договором.

Позичальник зобов'язаний протягом 15 (п'ятнадцяти) робочих днів повідомляти Банк про всі зміни паспортних даних, поштової адреси, контактної інформації, місця роботи, шляхом звернення в Довідковий центр Банку.

Позичальник зобов'язаний надавати на першу вимогу Банку документи та/або відомості, необхідні для здійснення Банком процедур ідентифікації Клієнта та/або вигодоодержувачів, та/або контролерів, в тому числі уточнення інформації щодо ідентифікації, оцінки фінансового стану Клієнта, а також своєчасно повідомляти Банк про всі зміни у документах та/або інформації (паспортні дані, поштової адреса, контактні реквізити тощо), які були надані Клієнтом з метою укладення Договору, у порядку та обсягах, передбачених діючим законодавством України та внутрішніми нормативними документами Банку з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом.

Інформація та/або документи мають бути надані протягом 10 (десяти) днів з дати отримання письмової вимоги Банку або з дати настання відповідних змін.

Якщо після повного виконання Позичальником всіх своїх зобов'язань перед Банком за Кредитним договором на рахунку Банку залишиться залишок грошових коштів Позичальника (як надміру сплачені кошти), повернення цієї суми Позичальнику відбувається протягом 10 (десяти) календарних днів за письмовою заявою Позичальника у спосіб, визначений Банком. Якщо по закінченню 6-місячного Строку Позичальник не звертається до Банку за поверненням залишку грошових коштів, Банк зараховує зазначені кошти до свого доходу.

Всі суперечки, що виникають з Договору чи у зв'язку з ним, підлягають розгляду в судових органах у відповідності до чинного законодавства України.

Укладанням Договору Позичальник підтверджує, що повідомлений про мету обробки Банком його персональних даних (будь-яка інформація про Позичальника, в тому числі, однак не виключно інформація щодо прізвища, імені, по батькові, інформації, яка зазначена в паспорті (або в іншому документі, що посвідчує особу), реєстраційного номеру облікової картки платника податків, громадянства, місця проживання або перебування, місця

роботи, посади, номерів контактних телефонів/факсів, адреси електронної пошти, тощо, надалі - «Персональні дані»), а саме:

- здійснення Банком своєї фінансово-господарської діяльності, пропонування, у тому числі за допомогою засобів зв'язку, повного кола послуг Банком та/або третіми особами та/або надання послуг Банком та/або Третіми особами, в тому числі укладення/зміни та/або виконання будь-яких договорів, укладених із Банком та/або Третіми особами та/або у зв'язку з ними;
- надання Третіми особами послуг Банку для виконання ним своїх функцій та/або для виконання укладених Банком з Третіми особами договорів;
- захисту Банком своїх прав та інтересів.

Підписанням Договору Позичальник надає Банку свою однозначну згоду на передачу (поширення), у т.ч. транскордонну, Банком Персональних даних Третім особам, зміну, знищення Персональних даних або обмеження доступу до них відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 року (надалі - «Закон») та без необхідності надання Позичальнику письмового повідомлення про здійснення зазначених дій. Підписанням даного Договору Позичальник підтверджує що він письмово повідомлений про володільця Персональних даних, про склад та зміст зібраних Персональних даних, про права, передбачені Законом, про мету збору їх Персональних даних та осіб, яким передаються його Персональні дані.

Позичальник підтверджує наявність згоди інших фізичних осіб, чії персональні дані передаються/можуть передаватися Банку від імені Позичальника для надання йому банківських послуг, на передачу Банку та обробку Банком персональних даних цих осіб із вищезазначеною метою, а також факт ознайомлення цих осіб з володільцем персональних даних, складом та змістом зібраних Банком персональних даних з правами, передбаченими Законом, метою обробки Банком їх персональних даних, інформацією щодо осіб, яким передаються їх персональні дані Банком.

Підписанням Кредитного договору Клієнт підтверджує, що у випадку необхідності захисту прав та інтересів Банку та/чи невиконання чи неналежного виконання Клієнтом умов Кредитного договору, з усіма наступними змінами та доповненнями до нього, Клієнт надає свою згоду на передачу Банком інформації, що складає банківську таємницю, щодо Клієнта, Кредитного договору та всіх пов'язаних з ним договорів (договори забезпечення, страхування, тощо) третім особам, в тому числі тим, що перебувають з Банком у договірних відносинах, а також на розголошення Банком інформації щодо Клієнта, що складає банківську таємницю, в тому числі шляхом розміщення такої інформації на сайті Банку

Банк має право ініціювати внесення змін в дані Правила кредитування. Банк повідомляє про це Клієнта не пізніше, ніж за 30 (тридцять) календарних днів до запланованої дати внесення таких змін будь-яким з наступних способів (на вибір Банку):

- шляхом розміщення інформації (друкованих примірників нових редакцій Правил кредитування) на інформаційних стендах у внутрішніх структурних підрозділах/відділеннях Банку;
- шляхом розміщення зазначеної інформації на веб-сайті Банку в мережі Інтернет.

Повідомлення Клієнта вищезазначеними способами прирівнюється до отримання ним пропозиції Банку про внесення змін до Правил кредитування.

Якщо Клієнт, який отримав пропозицію про внесення змін до Правил кредитування у межах строку для відповіді встановленого в п. 8.7. Правил кредитування та не подав заперечень, зауважень чи пропозицій у письмовому вигляді до Банку, такі дії засвідчують його згоду з внесенням змін до Правил кредитування та їх прийняттям.

Будь-які зміни, внесені в Правила кредитування, з моменту набрання ними чинності з дотриманням процедур, вказаних у даних Правилах кредитування, однаково поширюються на всіх осіб, що уклали Договір з Банком, у тому числі, на тих, хто уклав Договір раніше дати набрання змінами і доповненнями чинності.

У випадку наявності у Клієнта податкових зобов'язань перед США (податковий резидент США), Клієнт надає Банку однозначну згоду на передачу Банком інформації щодо Клієнта, будь-якого рахунку Клієнта, яка містить банківську таємницю та персональні дані (інформація про фізичну особу або інформація, що стосується фізичної особи, зокрема: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, податковий номер США, адреси тощо), Податковій службі США за умов та у випадках, передбачених законом FATCA. Клієнт підтверджує наявність згоди фізичних осіб на передачу Банком їх персональних даних Податковій службі США.

У випадку зарахування на рахунок Клієнта коштів, джерелом походження яких є США, Клієнт надає Банку доручення (право) на здійснення договірної списання 30% від суми платежу та перерахування її на рахунок Податкової служби США за умови, якщо Клієнт відмовився повідомити Банк про наявність в нього податкового статусу США.

Клієнт зобов'язаний проінформувати Банк про набуття/зміну статусу податкового резидента США та надати Банку відповідні підтверджуючі документи протягом 15 (п'ятнадцяти) робочих днів з моменту настання таких змін.

Особливу увагу в умовах сучасної економіки України кредитному комітету АТ «Райффайзен Банк Аваль» необхідно приділити критерію розміру. Кредит у розмірі 1 млн. євро в Україні, як правило, важко вважати роздрібним. Доцільним є обмеження такої суми еквівалентом 100 тис. дол. США або меншою сумою залежно від регіону кредитування та специфіки роботи окремого банку.

Кредити, які задовольняють наведені вище критерії, може бути розподілено залежно від продуктової структури АТ «Райффайзен Банк Аваль», стратегії та цілей розвитку окремих напрямків бізнесу тощо. В той же час, для цілей управління кредитними ризиками, банк має відокремлювати, як мінімум, наступні групи кредитів:

- портфель з житлового іпотечного кредитування;
- портфель з роздрібними відновлюваними кредитними лініями;

- портфель кредитів малому бізнесу;
- портфель за іншими роздрібними кредитними операціями з фізичними особами;
- портфель кредитних операцій з інсайдерами та іншими пов'язаними з банком особами.

Неякісна (прострочена) заборгованість по кожному з вищенаведених портфельів кредитних операцій має відокремлюватись у окрему групу.

Виявлення та оцінка ризиків роздрібногo кредитування має відбуватись на усіх етапах кредитного циклу, а саме:

- на етапі розгляду, аналізу кредитної операції та прийняття рішення щодо її проведення;
- на етапі розгляду можливих змін до істотних умов діючої кредитної операції;
- на етапі супроводження кредитної операції з метою попередньої діагностики (попередження) можливого погіршення якості кредиту;
- на етапі підготовки пропозицій щодо надання кредиту та визначення стратегії побудови взаємовідносин з клієнтами, в т.ч. під час виникнення труднощів із виконанням позичальником зобов'язань перед АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- на етапі розробки та впровадження стандартизованих кредитних продуктів, в т.ч. під час визначення та перегляду основних умов проведення кредитних операцій.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» має відокремити певні операції із зазначенням їх граничних параметрів та/або умов проведення, за якими виявлення (ідентифікація) та оцінка (вимірювання) кредитних ризиків може відбуватись лише на портфельному рівні, або лише на окремих етапах життєвого циклу операції, або у разі настання певних подій.

Для успішного розвитку АТ «Райффайзен Банк Аваль» дуже корисно використовувати набутий досвід банків розвинених держав щодо шляхів і інструментів оцінки кредитних ризиків, суттєвим елементом яких є інформація кредитних бюро [85].

Управління кредитними ризиками – це перелік способів, методів і систем, що сприяють високій прибутковості в конкурентному середовищі кредитного ринку. Це система заходів, методів і процесів, які дозволяють утримувати кредитний ризик на задовільному рівні. Мета управління кредитними ризиками полягає в попередженні безнадійних боргів, потенційних збитків. Таке управління є постійним процесом який має супроводжувати весь цикл кредиту.

Кредитний цикл в АТ «Райффайзен Банк Аваль» поділяється на три етапи – залучення клієнту, видача і обслуговування кредиту і стягнення заборгованості і на всіх етапах необхідно управляти кредитними ризиками.

Система автоматизованої обробки заяв та оформлення документів.
Система автоматизованої обробки заяв та оформлення документів. Дана система (DECISION MAKER) призначена для забезпечення функціонування процесу кредитування та підвищення ефективності на етапі залучення клієнтів і прийняття рішення про видачу кредиту. Широке розповсюдження цієї системи дозволяє перейти від ручного до автоматичного процесу обробки заяв та оформлення документів на отримання кредиту.

Така система є корисною не тільки під час отримання та оцінки заяв позичальників, проте й протягом всього процесу управління ризиками. Ціллю системи є – комплексне обслуговування організаційних підрозділів в складі цілої структури банківської установи, ефективна організація та управління процесом кредитування.

При впровадженні DECISION MAKER забезпечується швидке виконання кредитного процесу. Система успішно поєднується із зовнішніми та внутрішніми джерелами даних. Оскільки українські банки не мають достатнього досвіду в роздрібному кредитуванні дуже цінним для нашої країни є використання зарубіжної практики та новітніх технологій по оцінці кредитних ризиків. Вибираючи постачальника нових технологій, необхідно приймати до відома світовий досвід постачальника в запровадженні схожих проектів в інших країнах і на території України.

Методологія автоматизації обробки заяв та оформлення документів, що може використовуватись в АТ «Райффайзен Банк Аваль», заснована на індивідуальних компонентах, що входять до системи. Ці компоненти упорядковані логічно у відповідності із системою автоматизованого оформлення документів.

Система оцінки кредитоспроможності - система моделювання скорингу або кредитних балів, яка використовується фінансовими установами для визначення кредитних ризиків. Розрахунок кредитних балів відбувається використовуючи статистичні методи і ґрунтується на інформації кредитних історій клієнтів і соціально-демографічних даних, що мають істотний вплив на виконання кредитних зобов'язань клієнтом [22].

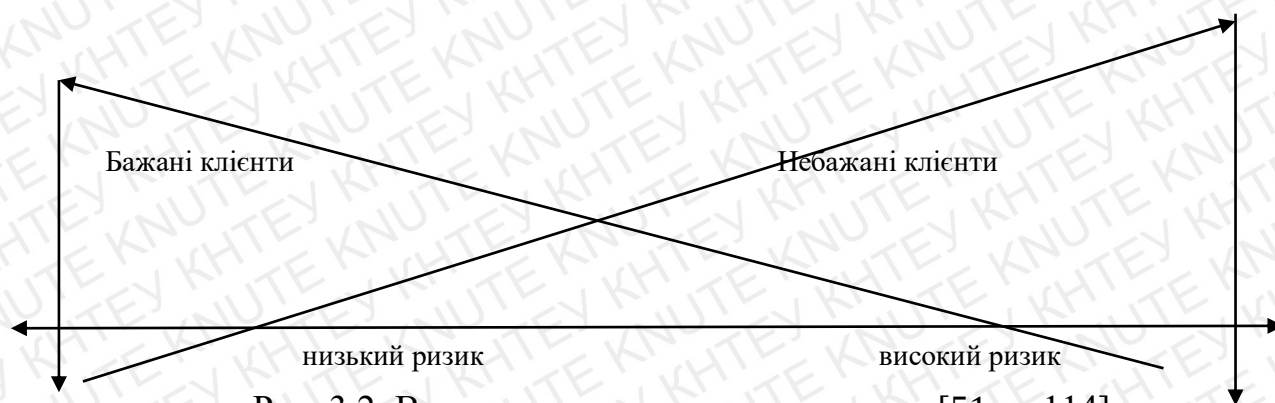

Рис. 3.2. Визначення кредитного скорингу [51, с. 114]

Використання скорингу дозволяє АТ «Райффайзен Банк Аваль» відділити бажаних клієнтів, яким кредитор надає кредит від небажаних, яким треба відмовити. Завдяку скорингу відбувається зменшення "сірої зони клієнтів", які межують між бажаними і небажаними, тобто досконале визначення кредитоспроможності потенційного позичальника допомагає зменшити кількість клієнтів, яких важко віднести до бажаних і до тих, яким необхідно відмовляти. При зростанні конкуренції між кредиторами, це набуває великого значення. При фінансовій кризі дана можливість має вагомніше значення, бо збільшуються вимоги до оцінки кредитних ризиків [26].

Впровадження системи кредитного скорингу в кредитний процес АТ «Райффайзен Банк Аваль» допомагає значно зменшити витрати кредитно-

фінансової установи завдяки обранню найбільш надійних клієнтів, прискоренню процесу надання кредитів, мінімізації кількості недобросовісних позичальників, визначенню сегментації клієнтів для обрання найкращого цінового рішення тощо. Проект розробки та впровадження моделі кредитного скорингу передбачає персональні консультації, статистичний аналіз та перевірку даних, що надаються кредитором.

Система скорингу має можливість використання на будь-якому етапі кредитного циклу. Наприклад, попередній скоринг обчислюється, коли клієнт звернувся до кредитора. Він дозволяє відгородити небажаних клієнтів. Скоринг заяви можна використати перед прийняттям рішення на видачу. Скорингова система - це скоріше як додатковий інструмент визначення кредитоспроможності позичальника поряд з бізнес правилами встановленими для прийняття рішення на видачу кредиту.

Скоринг поведінки клієнта на підставі його платіжної дисципліни обчислюється після видачі кредиту. За його результатами окреслюються заходи по роботі з поточними клієнтами – пропозиція систем лояльності, додаткових послуг на пільгових умовах тощо.

Скоринг стягнення заборгованості підраховується на третьому етапі. Перед погашенням кредиту ще підсумовується попередній скоринг ймовірності настання поганого боргу. За допомогою нього визначаються клієнти з високим ризиком непогашення кредиту. Для таких клієнтів застосовуються відповідні заходи, що дають можливість суттєво попередити настання поганих боргів.

Запропонована скорингова система побудована на таблицях MS Excel та складається з трьох блоків (листів Excel), які об'єднують кілька характеристик потенційного позичальника: "Загальна інформація", "Фінансова інформація" та "Характеристика кредиту". Все заповнення відбувається у листі "score".

1) Блок "Загальна інформація" містить особистісні характеристики заявника, зокрема:

- Вік;
- Час проживання в даній місцевості;
- Освіта;
- Місце роботи, посада;
- Стаж роботи на господарському підприємстві;
- Сімейний стан.

Дані характеристики мають певний вплив на підсумкову оцінку, але не є надто вагомими і тому максимальна кількість можливих балів по цьому блоку складає 19,6. Але, кількість балів за кожний варіант відповіді можна коригувати в відповідному листі Excel.

2) Наступний блок скорингової системи - "Фінансова інформація". Він складається з чотирьох пунктів:

- Відношення суми щомісячних виплат по кредиту до наявних готівкових коштів у позичальника;
- Оцінка питомої ваги суми кредиту в ринковій ціні майна;
- Джерело повернення кредиту;
- Кредитна історія.

Особливістю цього блоку є те, що 1 і 2 пункти розраховуються в програмі, а не вибирається прийнятний варіант із кількох можливих, як у всіх пунктах блоку "Загальна інформація" та останніх двох пунктах даного блоку.

Зокрема, для визначення результату пункту "Відношення суми щомісячних виплат по кредиту до наявних готівкових коштів у позичальника" потрібно ввести такі дані :

- Сума кредиту (гривень);
- Термін кредиту (місяців);
- Річна процентна ставка (%);
- Прогнозована середньомісячна наявність вільних готівкових коштів позичальника, які він може спрямувати на виплату кредиту

А для визначення "Оцінки питомої ваги суми кредиту в ринковій ціні майна" необхідним для розрахунку буде значення ринкової оцінки усього майна позичальника, яким він володіє.

Блок "Фінансова інформація" є найважливішим у програмі. У зв'язку з цим, максимально можлива кількість балів по ньому складає 50 (кількість балів за кожний пункт також можна редагувати).

3) Заключний третій блок - "Характеристика кредиту" і складається він з 5-ти пунктів:

- Цільове використання;
- Строк кредиту;
- Забезпечення;
- Співвідношення між заставною ціною забезпечення й сумою кредиту;
- Наявність поруки

Тільки 4-ий пункт даного блоку потребує даних для розрахунку - це заставна вартість забезпечення.

Максимально можлива кількість балів по цьому блоці складає 30.

Після заповнення усіх 3-ох блоків програми можна отримати результат із присвоєння заявнику на кредит класу позичальника (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Результат із присвоєння заявнику на кредит класу позичальника [12]

Кількість отриманих балів	Характеристика замовника	Клас позичальника
понад 60	Фінансовий стан позичальника дуже добрий	I
від 45 до 60	Фінансовий стан добрий – видача кредиту можлива	II
від 30 до 45	Фінансовий стан задовільний, необхідна ретельна перевірка	III
від 15 до 30	Фінансовий стан незадовільний, видача кредиту не доцільна	IV
менше 15	У видачі кредиту заборонено	V

Результат скорингової системи дозволить прийняти фінансовій установі рішення про надання чи відмову у наданні кредиту.

Пропонована система експрес-оцінки, або скорингу, є досить простою моделлю та потребує вдосконалення та налаштовування під умови діяльності окремої фінансової установи. Базуючись на існуючому кредитному портфелі та попередні історії, можна змінювати бальні значення характеристик, вводити нові параметри та здійснювати інші нововведення, направлені на покращення якості роботи інструменту.

Система стягнення заборгованості. (DEBT MASTER) є системою управління документообігом, що підтримує напівавтоматичний однорідний процес стягнення заборгованості кредитором.

Існує дві стадії стягування заборгованості: рання та пізня. В залежності від виду діяльності, АТ «Райффайзен Банк Аваль» може поєднувати способи стягнення, які він має намір застосувати у своїй діяльності на ранній чи пізній стадії боргу. Визначені заздалегідь стратегії та дії, що управляються системою, дають змогу визначити різні сегменти клієнтів та гарантують гнучкість переходу від ранньої до пізньої стадії стягнення в залежності від вимог, встановлених кредитором.

Розглянемо, для яких цілей використовуються кредитні звіти на всіх стадіях кредитного циклу, а саме:

1. звіт для визначення кредитоспроможності при прийнятті рішення на кредит,
2. контрольний звіт для остаточного рішення щодо видачі (перевірка чи не взяв потенційний позичальник нові кредити в інших банках під час розгляду заявки),
3. одержання звітів під час дії договору до настання затримки платежу по кредиту з різними цілями (чергова перевірка стану кредитоспроможності позичальника з метою надання інших послуг банку, попередження зміни кредитора гарним клієнтом, попередження прострочення платежу),

4. при настанні затримки платежу за допомогою звіту бюро кредитор визначає ефективність дій по стягненню заборгованості по даному позичальнику.

Автоматизовані системи управління кредитними ризиками дозволяють отримувати кредитні звіти бюро на кожному етапі кредитного циклу в автоматичному режимі на підставі чого виконуються заздалегідь встановлені кредитором дії, що суттєво підвищує якість кредитного портфелю.

З метою визначення кредитоспроможності клієнтів банку, оцінки ризикованості та класифікації кредитів широке практичне застосування має модель CART (Classification and Regression Trees). Це непараметрична модель, основними перевагами якої є можливість широкого застосування, доступність для розуміння і незначна трудомісткість розрахунків, хоча при побудові таких моделей застосовують складні статистичні методи.

Одна з таких моделей під назвою «рекурсивна розбивка» (recursive partitioning) запропонована М. Фрідменом, Е. І. Альтманом і Д. Као. Її зміст полягає у побудові «класифікаційного дерева» з метою виявлення фірм-банкрутів. Принцип аналізу за цією моделлю полягає у тому, що компанії-позичальники поділяють на «гілки» залежно від значень вибраних фінансових коефіцієнтів, кожна «гілка» дерева, у свою чергу, поділяється на «гілки» відповідно до інших коефіцієнтів. Відповідно ж до граничного значення обраного показника проводять розподіл підприємств на підприємства, які потенційно можуть стати банкрутами (В), та такі, що мають доволі стійкий фінансовий стан (N). Точність класифікації становить близько 90% [90, с. 223–224].

Недоліками класифікаційних (статистичних) моделей є переоцінка ролі кількісних чинників і недооцінка міжособистих відносин, вільний вибір системи базових кількісних показників, висока чутливість до викривлення (недостовірності) вихідних даних (зокрема фінансової звітності, що найбільш характерно саме для українських підприємств-позичальників), порівняна громіздкість.

Розглядаючи можливість використання тих чи інших показників для оцінки кредитоспроможності позичальників, не треба забувати про проведення комплексного якісного аналізу. Агрегувати кількісні та якісні характеристики позичальника дають змогу моделі комплексного аналізу: правило «шести «С»», CAMPARI, PARTS, PARSER.

В англomовній літературі розроблені й використовуються сім принципів кредитування, що позначають аббревіатурою CAMPARI, утвореною з початкових букв таких слів:

C – character – характеристика або репутація позичальника (його особисті якості);

A – ability – здатність клієнта до повернення кредиту;

M – margin – очікувана банком дохідність (маржа) кредитної операції;

P – purpose – мета (для чого береться позика);

A – amount – загальна сума кредиту;

R – return – умови повернення позики;

I – insurance – страхування ризику неповернення кредиту.

Методика CAMPARI полягає у почерговому виділенні з кредитної заявки і фінансових документів, що додаються, найсуттєвіших чинників, які визначають діяльність клієнта, а також в їх оцінці та уточненні після особистої зустрічі з клієнтом.

У виданому в Англії посібнику з банківських послуг зазначається, що ключовим словом, в якому сконцентровані основні вимоги щодо видачі кредитів позичальникам, є термін «PARTS», що включає:

P – purpose – призначення, мету кредиту;

A – amount – суму, розмір кредиту;

R – repayment – оплату, повернення заборгованості (основного боргу та відсотків);

T – term – термін;

S – security – заставу, забезпечення кредиту [79, с. 289].

В англійських клірингових банках застосовують також систему оцінки клієнта PARSER:

P – Person – інформація про особу – потенційного позичальника, його репутацію;

A – Amount – обґрунтування суми запрошуваного кредиту;

R – Repayment – можливості погашення кредиту;

S – Security – оцінка забезпечення;

E – Expediency – доцільність кредиту;

R – Remuneration – винагорода банку (відсоткова ставка) за ризик надання кредиту [57, с. 52].

Отже, нами було розглянуто окремі аспекти правил кредитування операційної кредитної політики досліджуваного банку та запропоновано впровадження системи кредитних балів (кредитного скорингу) в кредитний процес АТ «Райффайзен Банк Аваль», що допоможе значно зменшити витрати кредитно-фінансової установи завдяки обранню найбільш надійних клієнтів, прискоренню процесу надання кредитів, мінімізації кількості недобросовісних позичальників, визначенню сегментації клієнтів для обрання найкращого цінового рішення тощо. Проект розробки та впровадження моделі кредитного скорингу передбачає персональні консультації, статистичний аналіз та перевірку даних, що надаються кредитором. Введення в роботу запропонованих заходів буде сприяти підвищенню ефективності кредитної роботи, допоможе підтримувати на високому рівні якість кредитного портфеля.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

1. Нами було удосконалено поняття «кредитна політика банку» та сформульовано поняття «операційна кредитна політика банку». Кредитна політика – це інструмент системи управління кредитною діяльністю банку, кінцева мета якого запобігання ризикам в досягненні ним стратегічних цілей.

В той самий час, операційна кредитна політика банку – це політика, реалізація якої забезпечує умови для задоволення потреб клієнтів в отриманні коштів у тимчасове користування з одночасним отриманням прибутку банком при забезпеченні належного рівня його ліквідності та мінімізації ризиків за здійснюваними операціями.

2. Було розглянуто нормативні вимоги щодо забезпечення банком ефективності кредитної політики. Регуляторні та наглядові підходи НБУ повинні бути зосереджені на забезпеченні макроекономічної стабільності функціонування банківської системи шляхом зниження ризиків банківської діяльності, на основі чіткого виконання банками своїх функцій щодо кредитування економіки та дотримання основних економічних нормативів.

3. Розглянуто методи обліку витрат при наданні банком кредитних послуг - в Україні методологічні засади відображення в обліковій системі банків кредитних операцій та доходів і витрат, пов'язаних з їх проведенням та наданням регламентується нормативно-правовими актами НБУ. Згідно з Інструкцією з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, під час первісного визнання банк оцінює надані кредити за справедливою вартістю, уключаючи витрати на операцію та інші платежі, що пов'язані з ініціюванням кредитів.

3. Проаналізовано кредитну діяльність банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» та банків конкурентів: управління кредитними ризиками у вітчизняних комерційних банках, зокрема у АТ «Райффайзен Банк Аваль» передбачає : визначення рівня толерантності банків до кредитних ризиків

шляхом установлення різноманітних лімітів, упровадження процедур і регламентів як на операційному, так і портфельному рівнях; дотримання регулятивних вимог до нормативів кредитного ризику, встановлених НБУ та інших обмежень; запровадження єдиної методології виявлення (ідентифікації) та оцінювання (вимірювання) кредитних ризиків при проведенні банком кредитних (активних) операцій;

4. Досліджено проведення кредитної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль»: досліджуваний банк ставить на меті зменшити кредитний ризик і таким чином зменшити частку прострочених, пролонгованих, сумнівних, небезпечних, безнадійних кредитів. АТ «Райффайзен Банк Аваль» треба бути уважними при кредитуванні позичальника, якщо в нього є вище стояча організація. В цьому випадку позичальник повинен надати документ від вище стоячої організації, що підтверджує про те, що вона оповіщена про заставу держмайна.

5. Нами було запропоновано основні напрямки діяльності для досліджуваного банку на 2018 – 2019 роки:

- Нарощування капіталу, підвищення конкурентоспроможності й ефективності діяльності;
- Вихід на якісно новий рівень обслуговування клієнтів, забезпечення оптимального рівня платоспроможності та ліквідності;
- Розроблення систем, що уособлюють найкращу міжнародну практику в загальному управлінні Банком та в удосконаленні процесу корпоративного планування, що дасть змогу корегувати стратегію з метою швидкого реагування на ринкові ризики;
- Формування диверсифікованої та стійкої ресурсної бази та суттєве збільшення капіталізації Банку;
- Упровадження прогресивних і надійних банківських продуктів, технологій обслуговування та створення систем оцінки ефективності впровадження;

6. Вивчено адаптацію зарубіжного досвіду ефективності кредитної політики: узагальнення світового досвіду зменшення долі проблемних

активів банківського сектору показує, що це питання не тільки комерційних банків, але і держави. Для скорішого вирішення цієї проблеми та відновлення повноцінного кредитування реального сектору економіки банки потребують державної підтримки. Ця підтримка можлива у різних формах. В Україні необхідно створити законодавчу базу для функціонування SPV компаній.

7. Було розглянуто окремі аспекти правил кредитування операційної кредитної політики досліджуваного банку: особливості кредитної політики досліджуваного банку регламентуються затвердженими правилами кредитування «Операційна кредитна політика банку». Основні аспекти цих правил полягають у наступному. Кредит може бути наданий громадянину України, віком від 21 року до 69 років (включно на момент укладення Кредитного договору), не обмеженому в дієздатності, який постійно проживає на території України (наявність реєстрації), має постійний дохід та може надати документи, необхідні для оформлення Кредиту у відповідності до вимог Банку.

8. Нами запропоновано впровадження системи кредитних балів (кредитного скорингу) в кредитний процес АТ «Райффайзен Банк Аваль», що допоможе значно зменшити витрати кредитно-фінансової установи завдяки обранню найбільш надійних клієнтів, прискоренню процесу надання кредитів, мінімізації кількості недобросовісних позичальників, визначенню сегментації клієнтів для обрання найкращого цінового рішення тощо. Проект розробки та впровадження моделі кредитного скорингу передбачає персональні консультації, статистичний аналіз та перевірку даних, що надаються кредитором. Введення в роботу запропонованих заходів буде сприяти підвищенню ефективності кредитної роботи, допоможе підтримувати на високому рівні якість кредитного портфеля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеєнко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики: Монографія. / М. Д. Алексеєнко — К.: КНЕУ, 2012. — 276 с.
2. Аналіз банків України: огляд, графіки, факти / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-analityka.html>. — Назва з екрана.
3. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А.М Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2013. — 600 с.
4. Балакина Р.Т. Кредитная політика коммерческого банка: учебно-практическое пособие / Р.Т. Балакина. — Омск: Изд-во Омского гос. ун-та, 2009. — 119 с. — ISBN: 978-5-7779-1020-2
5. Банківська енциклопедія / под ред. проф. Мороза А. М. — К. : «Ельтон», 2007. — 333 с.
6. Банківський менеджмент: [навч. посіб.] / О.А. Кириченко, І.В. Геленко, С.Л. Роголь; за ред. О.А. Кириченко; 3-є вид., перероб. і доп. — К.: Знання-Прес, 2002. — 438 с.
7. Банківська статистика: Навчальний посібник/ Уклад. І.В. Белова. - Суми: Університетська книга, 2013. - 431 с.
8. Банківське кредитування: Навчальний посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. С.К. Реверчука. — К.: Атіка, 2008. — 648 с.
9. Банківський нагляд [текст] : навч. посіб. для студ. / М-во освіти і науки України; КНЕУ ім. В.Гетьмана, Криворізький економ. ін-т; В.С. Котковський, С.І.Головко, О.В. Неізнестна, К.В. Мстоян. - Львів : Магнолія 2006, 2016. - 314 с
10. Банківські операції: Підручник / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін.; за ред. А.М. Мороза. — К.: КНЕУ, 2012. — 119 с.
11. Банківські операції: Підручник / За ред. В.І. Міщенко, Н.Г. Слов'янської. — К.: Знання, 2013. — 728 с.

12. Бондаренко В. Скоринг – оцінка кредитоспособності заемщика / В. Бондаренко // Финансовая консультація. — 2018. — №1-2. — С. 13-16.
13. Бугель Ю. Напрями удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем [Текст] / Ю. Бугель // Галицький економічний вісник. — 2015. — № 2 (27). — С. 157–163.
14. Васюренко О.В.. Банківські операції: Навч. посіб. — 6-те вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. — 318 с.
15. Васюренко О.В. Банківський менеджмент : [монографія] / О.В. Васюренко, Л.І. Федулова. — К. : Академія, 2001. — 320 с.
16. Вітлінський В. Концепція стратегії кредитного ризику / В. Вітлінський, Я. Наконечний, О. Пернарівський // Банківська справа. — 2014. — №1. — С. 13-23.
17. Галасюк В. Модель прийняття рішення про кредитування на базі концепції ССР / В. Галасюк, М. Сорока, В. Галасюк // Вісник Національного банку України. — 2012. — № 9. — С. 30–35.
18. Гетьман В. Банківська система України: діяльність і проблеми // Банківська справа. — 2018. — № 1.— С. 15.
19. Глебова Н. В. Розкриття інформації у фінансовій звітності банківських установ / Н. В. Глебова // Бізнесінформ. - 2012. - № 11. - С. 236-240.
20. Голуб В. М. Меморандум кредитної політики комерційного банку / В. М. Голуб // Фінанси України. — 2011. — № 12. — С. 121–127.
21. Грачева М. Н. Особливості корпоративного управління в банках / М. Н. Грачева // Банківський огляд. - 2014. - № 9. - С. 43.
22. Гудзь О. Є. Кредитування і банківське обслуговування підприємств агропромислового виробництва: сучасні тенденції та особливості / О. Є. Гудзь. — К. : ННЦІАЕ, 2005. — 170 с.
23. Гудзь О. Є. Оцінка кредитоспроможності агроформувань (теорія та практика) : монографія / О. Є. Гудзь, М. Я. Демяненко, П. А. Стецюк. — К. : ННЦ ІАЕ, 2008. — 302 с.

24. Дзюблюк О.В. Комерційні банки в умовах переходу до ринкових відносин / О.В. Дзюблюк. – Тернопіль: “Тернопіль”, 2012. – 140 с.
25. Довгань Ж. «Базель III» у забезпеченні фінансової стійкості банківської системи / Ж. Довгань // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2014. – № 1 – С. 224-229 (2)
26. Ємець В.В. Інститути небанківського фінансового сектора у системі забезпечення економічної безпеки України /В.В. Ємець //Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 11.
27. Жадан М. І. Кредитні операції комерційного банку та необхідність удосконалення їх бухгалтерського обліку / М. І. Жадан, А. О. Хоменко // Економічний простір. – 2016. – №3, С. 121–122.
28. Жердецька Л.В. Обґрунтування методичних засад оцінки достатності власного капіталу для покриття ризиків банківської діяльності / Л.В. Жердецька // Наука й економіка. Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету - 2014. - № 1 (33). - С. 19-29.
29. Жуков Е.Ф. Банковское дело / Е.Ф. Жуков. – М.: ЮНИТИ, 2011. – 686 с. – ISBN: 978-5-238-01979-6
30. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http // www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua)
31. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» [Електронний ресурс] /Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/249-15>
32. Закон України. Про інформацію: Верховна Рада України; від 02.10.1992 № 2657-XII [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12?test=dCCMf0m7xBWMtghEZi1CW9T6HI4yAs80msh8Ie6>
33. Закон України. Про Національний банк України: Верховна Рада України; від 20.05.1999 № 679-XIV [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

34. Закон України. Про організацію формування та обігу кредитних історій: Верховна Рада України; від 23.06.2005 № 2704-IV [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2704-15>
35. Заманбеков Д. Общее понятие исламского банкинга и религиозно-психологические предпосылки его формирования / Д. Заманбеков // Актуальные проблемы психологии. - 2014. - № 20. - С. 150 - 154.
36. Камінський А.Б. Моделювання фінансових ризиків: Монографія / А.Б. Камінський. — К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. — 306 с.
37. Кириченко О.А. Банківське кредитування споживчого ринку: проблеми розвитку / О.А. Кириченко // Актуальні проблеми економіки. — 2014. — №7 (85). — С. 182-199.
38. Кігель В. А. Про визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальниками / В. А. Кігель // Вісник НБУ. — 2013. — № 1. — 20 с.
39. Климова О.О. Аналіз прибутковості комерційних банків // Фінанси України. - №3. – 2010. – С. 112-116.
40. Кльоба В.Л. Ситуаційний центр банку як ефективний напрям удосконалення управління врегулюванням проблемної заборгованості / В.Л. Кльоба // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – № 8. – С. 240–246.
41. Колісник М. Проблеми та перспективи функціонування бюро кредитних історій України / М. Колісник, О. Кобилицька // Науковий вісник НЛТУ України. - 2009. - № 19.2. - С. 208 - 219.
42. Конкретно про банки в Україні // Додаток до тижневика «Галицькі контракти».–2012. – № 9. – С. 25-33.
43. Корнєєв В. В. Фінансові посередники: інституційна роль та інструментарій / В. В. Корнєєв// Фінанси України. – 2012. – № 2. – 223.
44. Коробова Г.Г. Банковское дело / Г.Г. Коробова. – М.: Магистр, 2009. – 588 с. – ISBN: 978-5-9776-0109-2

45. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико- методологічні аспекти: монографія / В.М. Кочетков. — К.: КНЕУ, 2012. — 238 с.
46. Красавина Л.Н. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения / Под ред. д. э. н. Л.Н. Красавиной - М.: Финансы и статистика. 1994. С.250
47. Кредитний ризик комерційного банку. Навч. посіб. / В.В. Вітлінський, О.В. Пернарівський, Я.С.Наконечний, Г.І. Великоіваненко; за ред В.В. Вітлінського. - К.: Т-во "Знання", КОО, 2013.- 251с.
48. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика : [навч. посібник] / В. Д. Лагутін. — 4-те вид., стер. — К.: Т-во «Знання» 2004. — 215 с.
49. Любар О.О. Кредитна політика банків: види та моделі// Вісник університету банківської справи Національного банку України. — 2010. — № 3(9). — С. 183–185
50. Матвієнко В.П. Роздуми банкіра. — К.: Наук. думка, 2012. — 256 с.
51. Міщенко В. І. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків: підручник. / В. І. Міщенко, А. В. Щаповалов. В. В. Салтинський. — К.: Знання, КОО, 2012. — 216 с.
52. Некоторые подходы к прогнозированию экономических показателей /[М. Турунцева, А. Юдин, С. Дробышевский, П. Кадочников, С. Пономаренко, П. Трунин.]. —М.:ИЭПП, 2010.—195 с.
53. Ніколаєв Є.Б. Підвищення ролі небанківських фінансово-кредитних установ /Є.Б. Ніколаєв //Фінанси України. — 2012. — № 12. — С. 107-113.
54. Ольшаный А. И. Банковское кредитование: российский и зарубежный опыт / А. И. Ольшаный. - М. : РДЛ, 2012. - 365 с.
55. Омеляненко В.Л. Теорія і методика виховання: навч. посіб. / В.Л. Омеляненко, А.І. Кузьмінський. — К.: Знання, 2008. — 415 с.
56. Опря А.Т. Статистика. — Київ: Центр учбової літератури, 2012. — 448 с.

57. Осипенко Т.В. Некоторые вопросы повышения качества управления рисками банковской деятельности / Т.В. Осипенко // Деньги и кредит – 2013. – №: 5. – С. 42-45
58. Основні напрямки розширення операцій банків з кредитно-розрахункового обслуговування клієнтів в умовах кризових явищ в економіці / О. Малахова // Галицький економічний вісник. - 2010. - № 26(1). - С. 127 - 135.
59. Основні показники діяльності банків України на 01.01 2010 року // Вісник НБУ. — 2010. — № 2.
60. Островська Н.Л. Роль кредитної політики в оцінці ефективності кредитної діяльності банку / Н.Л. Островська // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/e-journals/PSPE/2012_4/Ostrovska_412.htm
61. Офіційний сайт Національного банку України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>. – Назва з екрану.
62. Офіційний сайт АТ «Райффайзен Банк Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.aval.ua/about/>
63. Офіційний сайт Банку міжнародних розрахунків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/>.
64. Павелко О. В. Облік у банках : навч. посіб. / О. В. Павелко. – Рівне : НУВГП, 2012. – 277 с.
65. Панова Г. С. Кредитная политика коммерческого банка / Г. С. Панова. – М. : ИКЦ «ДИС», 2007. – 464 с.
66. Податковий кодекс України : за станом на 02. груд. 2010 р. №2755-VI (зі змінами внесеними законом: за станом на 19. трав. 2011 р.): електронний ресурс у головній, Податковий кодекс : [Електронний ресурс] // Офіційний сайт податкової адміністрації України. – 394 с. – Режим доступу до кодексу: http://sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=300762&cat_id=30076
67. Положення «Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» № 23. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>

68. Положення НБУ «Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків», затверджене постановою Правління НБУ №279 від 06.07.2000 зі змінами і доповненнями від 19.03.2003р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua .
69. Попова Е. Базель - III: новые международные стандарты банковского надзора / Е. Попова, Е. Тюрин // Банковские услуги. — 2014. — №4. — С. 2-7 (6)
70. Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» № 368 від 28.08.2001 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http // www. zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua)
71. Постанова НБУ № 351 «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30 червня 2016 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.bank.gov.ua/document/download?docId=33378802
72. Постанова Правління Національного банку України "Про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку" від 11.09.2017 р. № 89
73. Постанова Правління Національного банку України «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/PB09039.html.
74. Постанова Правління Національного банку України від 12.05.2015 № 313 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2015 року № 129» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0313500-15>.
75. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України» від 17 червня 2004 року N 280

76. Прийдун Л. Оцінка зарубіжного досвіду мінімізації рівня проблемної заборгованості у кредитних операціях банків // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. - 2011. - № 16. - С. 201 - 209.
77. Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі / Л.О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2012. – 316 с.
78. Про внесення змін до деяких законів України щодо упередження (мінімізації] негативного впливу на стабільність банківської системи [Електронний ресурс] : проект Закону України від 27 травня 2014 р. № 4938 // Верховна Рада України : офіційний веб-портал. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51112. - Станом на 01.04.2016. - Назва з екрана.
79. Рабец Н. Меры по предотвращению проблемной задолженности / Н. Рабец // Финансовый директор. – 2015. – № 5. – С. 54–57.
80. Ревуцька Н.В. Кредитування населення: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні // Цінні папери України. - 2012. - №2. - С.22-23.
81. Рид З. Коммерческие банки / [З. Рид, Р. Коттер, З. Гилл, Р. Смит]. – М. : Космополис, 2007. – 654 с.
82. Сало І.В. Фінансовий менеджмент у банку : [навч. посіб.] / І.В. Сало, О.А. Криклій. – Суми : Університетська книга, 2007. – 314 с.
83. Седин А.И. Кредитная политика и кредитная культура: отражение во внутренних инструкциях западного банка / А.И. Седин // Банковские Технологии – 2000. – №: 6. – С. 63-66
84. Сидоренко В.А. Проблеми організації кредитного процесу в комерційних банках України // Вісник УБС НБУ. – 2012. – № 3 (6). – С. 142–147.
85. Сидорова А.В. Ефективність банківської діяльності: статистична оцінка та моделювання // Статистика України. – 2010. – №1. – С. 46-52
86. Соловйова К.В. «Шляхи вдосконалення кредитної політики комерційного банку» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.vipreshebnik.ru/bank/4436-kredit-politika.html>

87. Станков О. Особливості діяльності арабських фінансових інституцій на світових ринках // Регіональна економіка. - 2013. - № 4. - С. 151 - 156.
88. Структура активів, капіталу і зобов'язань банків України станом на 01.01.2012 р. // Вісник НБУ. – 2012. – №2. – С.116-125.
89. Терещенко О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: [навч. посібник] /Олександр Терещенко. – К.: КНЕУ, 2012. – 554 с.
90. Тищенко А.Н. Оцінка ефективності кредитної політики банків / А.Н. Тищенко // БізнесІнформ. - 2010. - № 6. - С. 62-65 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Bi/2010_6/62-65.pdf
91. Управление деятельностью коммерческого банка (банковский менеджмент) / под ред. О. И. Лаврушина. – М. : Юристь, 2012. – 688 с.
92. Фінансовий словник-довідник / М.Я. Дем'яненко, Ю.Я. Лузан, П. Т. Саблук, В.М. Скупий та ін.; За ред. М.Я. Дем'яненка. – К.: ІАЕ УААН, 2012. – 555 с.
93. Фурман В.М. Основні напрямки стратегії розвитку ринку страхування в Україні // Науковий вісник Нац. академії держ. под. служби України (економіка, право). – 2005. – №1(28). – 220.
94. Хандруев А. Базель III отобьет аппетит к риску / А. Хандруев // Прямые инвестиции. – 2014. – № 11. – С. 70-75. (3)
95. Хейнсворт Р. Обзор и оценка проблемных кредитов: потенциал рынка / Р. Хейнсворт, Е. Николаенко, Л. Макаренко [и др.]. – К., 2015. – 71 с.
96. Чуб О. Перспективи впровадження Базель III в умовах фінансової глобалізації / О. Чуб // Зб. наук. праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики» – Вип. 1 (12). – 2012. – С. 18-25 (1)
97. Шагіна В. І.Управління кредитним портфелем за допомогою методу «Множинна регресія»/В. І. Шагіна//«Управління розвитком». –№1(77). – 2012.–С.64-66.
98. Шевцова О.Й., Віхлевщук В.І. Конкуренція на фінансовому ринку: банківські конкурентні переваги. [Електронний ресурс] /О.Й. Шевцова, В.І.

Віхлевщук //Режим доступу до статті:

http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_25/Shevcova.htm.

99. Шелобаев С.И. Математические методы и модели в экономике, финансах, бизнесе: [учеб. пособие для вузов] /С.И. Шелобаев. –М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010.–256 с.
100. Ширинская Е. Б. Операции коммерческих банков: отечественный и зарубежный опыт / Е. Б. Ширинская. - М. : Финансы и статистика, 2012. - 407 с.
101. Шустова Е.П. «Проблемный кредит»: терминологическое содержание, критерии определения и факторы возникновения / Е.П. Шустова // Вестник экономики и права. – 2016. – № 18. – С. 155–158.
102. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: Вид. 2-ге, перероб. та доп. – Київ: Центр навчальної літератури, 2012. – 365 с.
103. Coyle B. Frame work for creditrisk management / B. Coyle. – NewYork: AMACOM, 2000. – 137 с.
104. International Financial Reporting Standard 9 «Financial instruments» / International Accounting Standards Board. – July, 2016. – 233 p.
105. International Financial Reporting Standard 9 «Financial instruments»: implementation guidance / International Accounting Standards Board. – July, 2016. – 117 p.
106. Skorupka D., Method of planning construction projects taking into account risk factors, Operations Research and Decision, 2009, Wroclaw, s. 119-128.

ДОДАТКИ

Додаток А

ПРАВИЛА КРЕДИТУВАННЯ «ОПЕРАЦІЙНА КРЕДИТНА ПОЛІТИКА БАНКУ» АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

Дані Правила кредитування є невід'ємною частиною Договору про надання споживчого кредиту (надалі - «Договір» або «Кредитний договір»). Підписанням Договору Позичальник (Клієнт/Держатель/Заставадавець) підтверджує свою обізнаність із даними Правилами кредитування та зобов'язується належно та неухильно виконувати свої обов'язки, визначені Договором та цими Правилами кредитування. Терміни, що використовуються у даних Правилах кредитування, визначені Договором та цими Правилами кредитування.

- **Загальні положення**

Кредит може бути наданий громадянину України, віком від 21 року до 69 років (включно на момент укладення Кредитного договору), не обмеженому в дієздатності, який постійно проживає на території України (наявність реєстрації), має постійний дохід та може надати документи, необхідні для оформлення Кредиту у відповідності до вимог Банку.

Кредит надається фізичним особам в безготівковій формі шляхом відкриття Позичальнику кредитного рахунку та перерахування з нього коштів на поточний рахунок Підприємства (на придбання товару або послуги на які оформляється Кредит), на основі виписаного Підприємством рахунка-фактури, якщо інше не передбачено умовами Кредитного договору, або шляхом видачі суми Кредиту у вигляді готівкових коштів через касу Банку на будь-які інші споживчі цілі

Кредитні взаємовідносини регламентуються на підставі Кредитного договору, укладеного між Банком і Клієнтом у письмовій формі.

Оцінка платоспроможності Клієнтів здійснюється Банком у відповідності із встановленим ним порядком.

Банк, відповідно до Постанови Правління НБУ №168 від 10.05.2007 р. зобов'язаний перед укладенням Кредитного договору надати Клієнту в письмовій формі інформацію про умови кредитування, а також орієнтовну сукупну вартість Кредиту.

Нарахування процентів та комісій за Кредитом проводиться щоденно відповідно до умов Кредитного договору в розмірі вказаному в Графіку платежів, та підлягають сплаті Позичальником в дати платежів.

Погашення заборгованості за Кредитом здійснюється щомісяця до та/або в дату та в розмірі, визначених Графіком платежів.

Клієнт має право в односторонньому порядку протягом 14 календарних днів з моменту передачі Позичальнику примірника укладеного Кредитного договору відкликати свою згоду на укладення договору про надання споживчого кредиту без пояснення причин, шляхом подання відповідної заяви представнику Банку в місці оформлення кредиту. Порядок здійснення повідомлення, порядок і строки проведення взаєморозрахунків між Банком і Позичальником, здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства України. При цьому сума комісії та вартість оформлення кредиту, сплачені Позичальником, не повертаються. З відкликанням згоди на укладення договору про надання споживчого кредиту Клієнт повинен одночасно повернути Банку кошти, одержані згідно з договором.

Позичальник також сплачує відсотки за період між моментом одержання Кредиту та моментом його повернення за ставкою, встановленою в договорі.

Банк має право в односторонньому порядку відмовитись від свого зобов'язання за Договором щодо надання Позичальнику Кредиту, без зазначення причини відмови.

Документи, які використовуються при оформленні Кредиту, і вимоги до їх оформлення.

Паспорт громадянина України.

Довідка про присвоєння індивідуального податкового номеру (ідентифікація може відбуватись без пред'явлення документа, що засвідчує її реєстрацію в Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків, якщо до паспорта внесено дані про реєстраційний номер облікової картки платника податків).

Договір про надання споживчого кредиту (надалі - «Кредитний договір»), розробляється і затверджується Банком з урахуванням вимог діючого законодавства України.

Специфікація (у разі, якщо Кредит надається в цілях оплати Товарів (послуг)) - документ, який містить інформацію про Товар (послуги), що купується, а також про умови Кредиту, грошові кошти за яким, надходять для оплати Товару (послуг) (надалі - «Специфікація»), а також є гарантією виконання Банком своїх зобов'язань по перерахуванню грошових коштів перед Клієнтом і Підприємством.

Згода позичальника на обробку персональних даних - на виконання Закону України «Про захист персональних даних» підписується Клієнтом перед наданням Кредитному спеціалісту своїх персональних даних для оформлення Кредиту (може відображатись у Кредитному договорі чи окремим документом).

Документи та відомості, які використовуються Банком для виконання вимог чинного законодавства України з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Інші документи, необхідні для оформлення додаткових продуктів/послуг.

• **Порядок оформлення Кредиту Клієнтом.**

Для отримання Кредиту Клієнт звертається до Кредитного спеціаліста Банку, який знаходиться на території Торгової точки та/або у відділенні Банку.

Кредитний спеціаліст, роз'яснює Клієнту умови та порядок надання Кредиту, а також знайомить з переліком документів, необхідних для оформлення Кредиту.

Для отримання Кредиту Клієнт надає Кредитному спеціалісту: Паспорт громадянина України, довідку про присвоєння ПІН, підписану Клієнтом згоду на обробку його персональних даних, довідку про доходи (в разі необхідності та в передбачених Банком випадках), інші документи, які посвідчують особу (перелік документів для отримання Кредиту може змінюватись в залежності від умов кредитування).

Кредитний спеціаліст проводить ідентифікацію і вивчення Клієнта, здійснює його візуальну оцінку, перевіряє надані Клієнтом документи на предмет дійсності, відповідно до методики Банку, робить копії документів та оформляє Анкету Клієнта, яка формується за результатами здійснення ідентифікації Клієнта в день установлення ділових відносин.

У разі позитивного результату ідентифікації і вивчення, достовірності наданих документів Клієнт візує виготовлені Кредитним спеціалістом копії своїх документів (п.3.3.).

Клієнт власноруч підписує Кредитний договір та інші документи, які повинні бути оформлені у відповідності до діючих інструкцій Банку та діючого законодавства України.

Кредитний спеціаліст передає Клієнту (під підпис на екземплярі Банку) його комплект документів та направляє Клієнта до співробітника Торгової точки.

Копії документів підлягають завіренню відповідно до встановлених Банком вимог.

• **Порядок оформлення відмови Клієнта від Кредиту, повернення або обміну Товару.**

Відповідно до ст.9, п.6 ст.11 Закону України «Про захист прав споживачів» Клієнт має право протягом 14 календарних днів з моменту передачі йому екземпляру Кредитного

договору, відкликати свою згоду на укладення споживчого Кредиту, а також протягом 14 календарних днів з моменту придбання Товару повернути Товар Підприємству.

Відкликання згоди на укладення споживчого Кредиту/повернення Товару оформляється письмовим повідомленням Банку (за формою, встановленою Банком), яке Клієнт подає особисто Кредитному спеціалісту у місці оформлення кредиту або направляє Банку поштою на адресу, зазначену в Кредитному договорі, до закінчення терміну, вказаного у п.4.1 даних Правил.

З подачею заяви на відкликання згоди на укладення Кредитного договору, Клієнт повинен або повернути Банку грошові кошти, отримані ним за Кредитним договором (у разі оформлення кредиту готівкою), або повернути Товар Підприємству (у разі, якщо Кредит надавався в цілях оплати Товарів (послуг), та сплатити за своїми зобов'язаннями за основною сумою Кредиту та відсотками.

Клієнт також сплачує відсотки за період між укладенням договору Кредиту та поверненням Кредиту за ставкою, встановленою Кредитному договорі.

Банк зобов'язаний повернути Клієнту грошові кошти, які залишилися після сплати останнім за своїми зобов'язаннями за Кредитним договором. Одноразова комісія, сплачена Клієнтом за оформлення Кредиту, не повертається.

У випадку відмови Клієнта від Товару або обміну Товару, претензій до якості Товару, гарантійного ремонту, Клієнт самостійно звертається до Підприємства, надає документи на Товар, Кредитний договір та товарний чек для проведення обміну Товару або перерахування грошових коштів Банку в рахунок погашення зобов'язань за отриманим Кредитом.

Виникнення обставин, передбачених п.4.6. даних Правил не перешкоджає дії Кредитного договору і не звільняє Клієнта від виконання зобов'язань за ним.

У випадку, якщо Позичальник на умовах, встановлених чинним законодавством скористався правом відкликання згоди на укладання Договору або повернення Товару відповідно до гарантійних зобов'язань Продавця, Банк має право не нараховувати, не стягувати проценти за користування Кредитом та/або комісії за управління Кредитом з дати, наступної за днем повернення Товару Продавцю.

5. Умови кредитування.

5.1. Сума кредиту, строк кредиту, умови обслуговування та порядок погашення кредиту, а також інші умови кредитування встановлюються Договором та цими Правилами кредитування. Якщо Договором передбачено отримання Кредиту готівкою через касу Банку, Позичальник зобов'язаний отримати суму Кредиту протягом 5 (п'яти) банківських днів з дати підписання Договору. Якщо у зазначений термін Позичальник не отримав Кредит готівкою в касі Банку, сума Кредиту, належна до видачі зараховується Банком в рахунок погашення зобов'язань Позичальника за Договором.

Окрім передбачених Договором, даними Правилами кредитування встановлюється наступне:

Позичальнику встановлюється пільговий період по сплаті щомісячної комісії за управління кредитом строком 3 календарних міс. з дати укладення Договору, протягом якого щомісячна комісія за управління кредитом не сплачується Позичальником.

Проценти за користування Кредитом нараховуються та сплачуються щомісяця одночасно з погашенням суми отриманого Кредиту, виходячи із Розміру процентної ставки, визначеної п.1.1. Договору. Розмір щомісячних процентів, належний до сплати, зазначений в Графіку платежів. Для розрахунку використовується база виходячи з 365 днів у році.

Проценти за користування кредитом нараховуються щоденно, на фактичну суму непогашених кредитних коштів за фактичний час користування такими коштами, виходячи з фактичної кількості днів у місяці та році, включаючи день видачі та

виключаючи день повернення та сплачуються Позичальником відповідно до умов Договору.

Позичальник має право достроково повернути споживчий Кредит, у тому числі шляхом збільшення суми періодичних виплат, але виключно у терміни (дату платежу), що визначаються в Графіку платежів, що є Додатком до Договору. В разі реалізації Позичальником права на дострокове повернення Кредиту, Графік платежів в новій редакції не оформлюється, в той же час Банком здійснюється корегування зобов'язань Позичальника за Договором, шляхом зменшення суми Кредиту, належної до сплати. Якщо Позичальник має намір повністю достроково погасити Кредит крім Дати планового платежу за Графіком платежів, Позичальник повинен забезпечити суму на кредитному рахунку, якої буде достатньо для оплати всіх Платежів. Списання Банком грошових коштів на дострокове повне погашення Кредиту здійснюється в дату надходження платежу.

Право Позичальника на дострокове погашення Кредиту виникає за умови, що всі нараховані Банком проценти та комісії за час фактичного користування кредитними коштами відповідно до умов Договору і всі інші платежі (пеня, штрафи, комісії тощо), які повинні бути сплачені на відповідну дату дострокового виконання, будуть сплачені Позичальником у той же час.

Надходження на рахунок Банку грошових коштів від Позичальника в сумі, достатній для оплати всіх Платежів передбачених п. 5.1.5. Правил кредитування, прирівнюється до розпорядження Позичальника на дострокове часткове чи повне погашення заборгованості за Кредитом. Списання Банком отриманих від Позичальника грошових коштів на дострокове погашення Кредиту здійснюється у першу, після надходження грошових коштів, дату платежу.

При надходженні до Банку коштів для виконання зобов'язань Позичальника, Банк направляє такі кошти на погашення зобов'язань в наступній черговості:

- прострочені проценти за весь строк користування Кредитом (якщо прострочена заборгованість матиме місце, та з врахуванням хронології виникнення прострочень);
- прострочена комісія за весь строк користування Кредитом (якщо прострочена заборгованість матиме місце, та з врахуванням хронології виникнення прострочень);
- штрафи;
- прострочена до повернення сума Кредиту (якщо прострочена заборгованість матиме місце та з врахуванням хронології виникнення прострочень);
- нараховані проценти на прострочену заборгованість (з врахуванням хронології виникнення прострочень);
- строкові проценти за користування Кредитом;
- строкові комісії;
- сума основного боргу за Кредитом;
- будь-які інші платежі.

Банк має право в односторонньому порядку змінити черговість погашення зобов'язань Позичальника, що встановлена п. 5.1.7. цих Правил кредитування. За письмовим запитом Позичальника, Банк інформує Позичальника про застосування черговості погашення зобов'язань.

Застереження: Для визначення суми і підстав виконання зобов'язань Позичальника або будь-якої їх частини остаточною підставою є бухгалтерські документи Банку. Виплата суми, яка вимагається Банком, не призупиняється та не відкликається Позичальником на підставі виникнення спору щодо суми, яка підлягає до сплати.

У випадку, коли на момент закінчення дії Кредитного договору у Позичальника є прострочена до повернення сума Кредиту, то Банк продовжує нараховувати на неї проценти та комісії згідно умов Договору до моменту повного погашення заборгованості.

За наявності у Позичальника прострочених зобов'язань перед Банком за іншими, ніж цей договорами кредиту, Банк має право зарахувати платіж, що надійшов від Позичальника за Договором, в погашення заборгованості за іншим договором.

В разі відсутності або недостатності у Позичальника коштів у валюті Кредиту для погашення Кредиту або сплати процентів чи комісій Банку за користування Кредитом, Банк має право, в порядку передбаченому чинним законодавством України, на приймання від Позичальника коштів у іншій валюті, з метою погашення заборгованості Позичальника за цим Договором.

Якщо дата сплати щомісячного платежу, визначена Графіком платежів, припадає на вихідний або святковий день, Позичальник здійснює щомісячний платіж в перший робочий день, що слідує за датою, визначеною Графіком платежів.

У разі виникнення простроченої заборгованості, на весь період такої заборгованості, до моменту її повного погашення, Позичальнику встановлюється процентна ставка, яка дорівнює процентній ставці на суму основного боргу згідно пункту 1.1 Договору.

В разі порушення Позичальником строків або суми сплати будь-якого з щомісячних платежів, Банк має право вимагати від Позичальника дострокового виконання зобов'язань за Кредитним договором. В цьому разі Позичальнику рекомендованим листом надсилається Вимога. Підстави виникнення права на Вимогу повернення Кредиту, строк виплати якого ще не настав регулюються чинним законодавством України.

Якщо Банк на основі умов Договору вимагає повернення Кредиту, таке повернення здійснюється Позичальником протягом тридцяти календарних днів з дати одержання Вимоги. Якщо протягом цього періоду Позичальник усуне порушення умов Договору, Вимога Банку втрачає чинність.

У випадку невиконання Позичальником умов Вимоги, Банк має право звернутись до відповідного суду для стягнення заборгованості за Договором в примусовому порядку.

Відповідальність за якість і комплектність придбаного Товару несе Продавець 1.

У випадку повернення товару, обміну на товар меншої вартості, перерахування Банку коштів за повернутий товар або сплату різниці вартості обмінюваного Товару, здійснює Продавець 1.

У випадку виникнення обставин, передбачених п. 5.1.17. цих Правил кредитування суму для кінцевого розрахунку за отриманим Кредитом Позичальник узгоджує з Банком.

Банк залишає за собою право не стягувати штрафні санкції, передбачені п. 1.5.1. Договору.

6. Обслуговування Кредитної Картки Позичальника.

Умови випуску та обслуговування Картки Позичальника встановлюються Договором та цими Правилами кредитування.

Окрім передбачених Договором, даними Правилами кредитування встановлюється наступне:

Порядок здійснення Платіжних операцій з використанням Кредитної картки, а також порядок отримання Кредиту регулюються чинним законодавством України, нормами міжнародної Платіжної системи MasterCardWorldWide, цією Угодою, Правилами, а також Тарифами Банку.

Строк дії Картки та інші умови її обслуговування встановлюються Правилами.

Банк може змінювати та доповнювати Тарифи Банку та Правила за умови попереднього повідомлення Держателя про такі зміни та доповнення в порядку, визначеному в Правилах.

Погашення Боргових зобов'язань може бути проведено достроково за рахунок коштів, що обліковуються на Картковому рахунку Держателя. У випадку спрямування Держателем на погашення Боргових зобов'язань більшої суми, ніж зазначено у цьому пункті, залишок коштів, що перевищує розмір Боргових зобов'язань, зараховується Банком на Картковий рахунок Держателя.

Незважаючи на інші положення Угоди, у випадку невиконання Держателем та/або Довіреною особою Держателя Боргових зобов'язань понад 31 (тридцять один) календарний день чи невиконання Держателем та/або Довіреною особою Держателя інших умов Угоди, та/чи будь-яких інших умов договорів (правочинів) укладених між Банком та Держателем, що існували на момент укладання Угоди чи таких, що будуть укладені в майбутньому, понад 30 (тридцять) календарних днів (надалі - **«Строк порушення зобов'язань»**), та/або у випадку пред'явлення Держателем та/або Довіреною особою Держателя, будь-яких позовів до Банку на суму (ціну), що складає більш ніж 10% (десять процентів) від розміру Кредитного ліміту, Сторони домовились, що Держатель вважається таким, що допустив істотне порушення умов Угоди, в зв'язку з чим Держатель зобов'язаний погасити Боргові зобов'язання в повному розмірі та в строки відповідно до п. 6.1.5.1. цих Правил кредитування.

Незважаючи на інші положення Угоди, Банк має право вимагати дострокового виконання Боргових зобов'язань в цілому або у визначеній Банком частині у випадку невиконання Держателем та/або Довіреною особою Держателя своїх Боргових та/чи інших зобов'язань за Угодою чи іншими укладеними з Банком договорами (надалі - **«Вимога»**). При цьому, зобов'язання Держателя щодо дострокового виконання Боргових зобов'язань в цілому настає з дати отримання Держателем відповідної письмової Вимоги (надалі - **«Дата отримання Вимоги»**) та повинно бути проведено Держателем протягом 30 (тридцяти) календарних днів з Дати отримання Вимоги.

Застереження: Для цілей відправки Вимоги за допомогою засобів поштового зв'язку, Сторони дійшли згоди, що у випадку неотримання Держателем Вимоги, відправленої Банком рекомендованим листом на адресу Держателя, зазначену в Договорі/Угоді чи іншу відому Банку адресу Держателя, та повернення до Банку відповідного документу поштової організації з відміткою про неотримання Держателем листа з Вимогою, з будь-яких причин, зокрема ухилення Держателя від належного отримання Вимоги, з інших причин, тощо, Вимога вважається отриманою Держателем на 7 (сьомий) календарний день з дати відправки Вимоги. Виконання Боргових зобов'язань в цілому, у випадку неотримання Держателем Вимоги, повинно бути проведено Держателем протягом 30 (тридцяти) календарних днів з моменту, коли Вимога вважається отриманою.

У випадку виконання Держателем Вимоги Банку у встановлений Угодою строк, або якщо протягом цього ж строку Держатель усуне порушення умов Угоди, Вимога Банку вважається відізваною Банком (втрачає чинність), у зв'язку з чим Боргові зобов'язання підлягають виконанню Держателем в розмірі, порядку та строки, що визначені Угодою з усіма наступними змінами та доповненнями.

Застереження: Підписанням Угоди Держатель висловлює свою цілковиту згоду з викладеним порядком виконання Боргових зобов'язань за ініціативою Банку, в т.ч. достроковим, та окремими елементами цього порядку.

Проценти на залишок коштів на Картковому рахунку нараховуються згідно Тарифів Банку.

Банк самостійно визначає черговість погашення Боргових зобов'язань.

Банк несе відповідальність за сплату всіх авторизованих операцій після блокування Картки за умови надання Держателем або Довіреною особою Держателя при зверненні до Банку номеру втраченої/вкраденої Картки або достатніх персональних даних, необхідних

для однозначної ідентифікації номеру Картки (ім'я, прізвище, тип картки, пароль), та підтвердження Банком прийняття такого звернення крім випадків, передбачених Угодою.

Зняття блокування Картки здійснюється на підставі усного, в порядку установленому Правилами чи письмового повідомлення Держателя.

У випадку, коли Держатель знімає Витратний ліміт та будь-які інші ліміти чи обмеження, встановлені Банком щодо розпорядження Карткою, Банк має право не відшкодовувати суми несанкціонованих списань з Карткового рахунку Держателя, а також суми інших збитків, що зазнав Держатель.

Угода набирає чинності з дати підписання Сторонами Договору і діє до моменту її розірвання в порядку, передбаченому Угодою та/чи Правилами. При цьому, розірвання Угоди з ініціативи Держателя можливе лише у випадках, передбачених Угодою, чи в інших випадках, передбачених чинним законодавством України.

У випадку невиконання чи неналежного виконання Держателем своїх Боргових зобов'язань перед Банком за Угодою чи будь-якими іншими договорами, укладеними між Держателем та Банком, понад 30 (тридцять) календарних днів, а також у разі відсутності проведення операцій по рахунку протягом 270 днів з моменту його відкриття, Банк має право в односторонньому порядку достроково розірвати Угоду (в тому числі закрити рахунок)

При розірванні Угоди з ініціативи Держателя чи Банку, Банк на наступний Банківський день після спливу 45 (Сорока п'яти) календарних днів після подання Держателем чи Банком заяви/листа на розірвання Угоди:

- а) виплачує Держателю залишок коштів на Картковому рахунку (надалі - «Залишок») готівкою через касу Банку або
- б) перераховує Залишок на вказаний Держателем у заяві на закриття поточного (Карткового) рахунку (надалі - «Заява») поточний чи будь-який інший рахунок, відкритий в Банку чи в іншому банку.

Якщо Держатель у Заяві не надає Банку інструкцій по перерахуванню Залишку або не з'являється у вищезазначений день для отримання готівки, він уповноважує Банк наприкінці такого дня перерахувати Залишок на рахунок Банку «до запитання» та надає Банку доручення:

- а) зберігати Залишок на зазначеному рахунку з нарахуванням процентів за нульовою процентною ставкою на протязі всього строку зберігання;
- б) виплатити Залишок Держателю або його законному представнику, якщо Залишок не було зараховано у доходи Банку;
- в) зарахувати Залишок у доходи Банку не раніше ніж через 1 (один) рік після дати його зарахування на зазначений рахунок, якщо до цього часу Залишок не було виплачено Держателю або його законному представнику.

При цьому, вищезгадане доручення Держателя продовжує діяти до його повного виконання навіть після розірвання цієї Угоди.

Застереження: Якщо Держатель для перерахування Залишку згідно умов вищезазначеного підпункту (б) пункту 6.1.13. вказує в Заяві рахунок, відкритий в Банку, який не належить жодному клієнту (наприклад, транзитний рахунок Банку, рахунок Банку «до запитання» тощо), він надає Банку доручення:

- а) зберігати Залишок на зазначеному рахунку з нарахуванням процентів за нульовою процентною ставкою на протязі всього строку зберігання;
- б) виплатити Залишок Держателю або його законному представнику, якщо Залишок не було зараховано у доходи Банку;
- в) зарахувати Залишок у доходи Банку не раніше ніж через 1 (один) рік після дати його зарахування на зазначений рахунок, якщо до цього часу Залишок не було виплачено Держателю або його законному представнику. При цьому, вищезгадане

доручення Держателя продовжує діяти до його повного виконання навіть після розірвання Угоди.

Для припинення або застереження будь-яких незаконних або неузгоджених з Банком дій, в тому числі дій з Кредитною картою, Держатель доручає Банку в будь-який час та без укладення будь-яких додаткових договорів:

а) призупинити чи припинити дію Кредитної картки або
 б) відмовити в її поновленні, заміні чи видачі нової Картки або в) надати доручення будь-якому учаснику Платіжної системи вилучити Картку, зокрема, в наступних випадках:

- якщо Держатель (Довірена особа Держателя) навмисно невірно повідомив (повідомила) Банк про себе та/або про свої стосунки з іншими банками чи приховав (приховала) відомості, які були невідомі Банку та не були враховані при розгляді заяви на відкриття Карткового рахунку;

якщо Держатель протягом дії Договору більш ніж 1 (один) раз допустив прострочення погашення Мінімального платежу;

якщо Держатель (Довірена особа Держателя) більш ніж 1 (один) раз надавав (надавала) в Банк заяву в письмовій формі про втрату/крадіжку Картки, та, при цьому, по такій Картці до її фактичного блокування в системі Авторизації Банку та постановки до Стоп-листа проводились операції, від яких пізніше Держатель відмовився;

якщо кількість операцій, за якими Держателем було ініційовано повернення платежів (chargeback) за один Розрахунковий період, перевищує 15% (п'ятнадцять відсотків) від загальної кількості операцій цього Розрахункового періоду, проведених за допомогою Картки Держателя та/або її реквізитів.

Банк має право призупинити виконання операції/й за Договором або відмовити Держателю у виконанні операції/й, якщо є підстави вважати, що фінансова операція/ї Держателя може/уть бути пов'язана/і з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму. У разі застосування Банком цього права, Держатель має надати до Банку документи або інші відомості, що підтверджують законність та зміст такої/их операції/й.

Також Банк має право відмовити Держателю у виконанні операції/й у разі неможливості проведення ідентифікації Держателя відповідно до чинного законодавства України, у т.ч. ненадання Держателем необхідних документів чи відомостей для з'ясування суті його діяльності, фінансового стану чи умисного надання Держателем неправдивих відомостей. Якщо протягом 30 (тридцяти) календарних днів Держатель не надав необхідних документів чи відомостей для підтвердження законності та змісту операції/ї, що викликала/и сумніви у Банку щодо суті діяльності Держателя, його фінансового стану та/або інших документів, які необхідні Банку для проведення ідентифікації і вивчення Держателя відповідно до вимог чинного законодавства України, Банк має право відмовитися від Договору та закрити Рахунок Держателя у порядку передбаченому Договором та Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженою Постановою НБУ від 12.11.2003р., за номером 492.

Дострокове розірвання Угоди за ініціативою Держателя можливе у разі виконання Держателем за 60 (шістдесят) календарних днів до бажаної дати розірвання Угоди наступних обов'язків:

- а) надання на адресу Банку письмової заяви про розірвання Угоди;
- б) повернення Банку Картки/ток, строк дії яких не закінчився;
- в) погашення в повному обсязі Боргових зобов'язань.

Застереження: Банк за власною ініціативою може не вимагати виконання Держателем п.п.(б), (в) пункту 6.1.17. Правил кредитування.

В будь-який час строку дії цього Договору Банк має право змінити розмір Кредитного ліміту (зменшити чи збільшити) без зазначення причин такої зміни. Підписанням Договору Позичальник погоджується із запропонованим порядком зміни розміру Кредитного ліміту.

Банк має право змінити (зменшити чи збільшити) строк дії Кредитної лінії в односторонньому порядку. Підписанням Договору Позичальник погоджується із запропонованим порядком зміни строку дії Кредитної лінії.

7. Порядок виконання Договору застави.

Застава за Договором застави забезпечує вимоги Заставодержателя (Банку) щодо сплати Заставодавцем (Позичальником) кожного і всіх його платіжних зобов'язань у такому розмірі, у такій валюті, у такий строк і в такому порядку, як встановлено в Договорі, зі всіма змінами та доповненнями до нього, включаючи також ті, що можуть бути укладені Сторонами в майбутньому.

Предметом застави є майнові права на Товар/и (зазначені у п.1.1. Договору), що надаються в заставу згідно з Договором застави та стануть власністю Заставодавця в майбутньому з моменту їх оплати. Заставодавець підтверджує, що Предмет застави перебуває в справному технічному стані та не має пошкоджень, які сприяють прискореному зносу. Протягом строку дії Договору Заставодавець не має права, без письмової згоди Заставодержателя, розпоряджатися Предметом застави, включаючи, але не виключно: оренду (суборенду), відчуження або передачу у наступну заставу будь-яким третім особам тощо.

В разі зміни, в тому числі збільшені розміру Боргових зобов'язань та/чи інших зобов'язань Заставодавця за Договором після укладення Договору, такі зобов'язання забезпечуються заставою в їх повному розмірі без укладання будь-яких додаткових договорів до Договору.

Правоздатність та дієздатність Заставодавця і правовий статус Предмета застави. Підписанням Договору Заставодавець заявляє, гарантує і зобов'язується на користь Заставодержателя, що:

- (а) Заставодавець має необхідну дієздатність та правоздатність для укладення та виконання положень Договору;
- (б) Заставодавець має повне право на передачу в заставу Предмету застави;
- (в) Предмет застави може бути переданий у заставу згідно з чинним законодавством України і Заставодавець провів належну юридичну експертизу з цією метою;
- (г) укладення і виконання Заставодавцем Договору не суперечить жодному положенню правочинів Заставодавця із третіми особами;
- (г) ні Предмет застави в цілому, ні будь-яка його частина, не перебуває у будь-якій іншій заставі і не є предметом будь-якого арешту, обмеження, заборони відчуження, оренди (суборенди) чи предметом будь-якого іншого Обтяження, окрім передбачених Договором чи погоджених Сторонами письмово;

Застереження: Заставодержатель уклав Договір, покладаючись на заяви, гарантії і зобов'язання Заставодавця, зазначені у Розділі 7 цих Правил кредитування. У разі, якщо у будь-який час впродовж дії Договору, будь-які із зазначених заяв, гарантії і зобов'язань виявляться такими, що не відповідають дійсності, без згоди на це Сторін, це вважатиметься порушенням Заставодавцем суттєвих умов Договору.

Утримання і збереження Предмета застави. Впродовж всього строку дії Договору Заставодавець зобов'язаний:

- (а) забезпечувати зберігання та експлуатацію Предмета застави в належних умовах і з дотриманням всіх технічних та інших вимог і правил безпеки;

(б) забезпечувати збереження всіх технічних якостей Предмета застави, які існують на дату укладення Договору, і не допускати будь-якого зниження таких технічних якостей із будь-яких причин;

(в) не допускати зниження ринкової вартості Предмета застави із будь-яких причин, крім природного зносу;

(г) не створювати, і не допускати існування, будь-якої застави, заборони відчуження, оренди (суборенди) чи іншого Обтяження стосовно Предмета застави крім тих, які передбачені Договором чи погоджені Сторонами письмово;

(г) без зволікань повідомляти Заставодержателя про претензії будь-якої третьої особи стосовно Предмета застави, і своєчасно і за власні кошти вчиняти всі дії для захисту Предмета застави проти таких претензій і для забезпечення чинності і пріоритетності прав Заставодержателя стосовно Предмета застави, які є необхідними чи бажаними в даній ситуації, а також яких може вимагати Заставодержатель;

(д) негайно повідомляти Заставодержателя про зміну документів, що стосуються Предмету застави;

(е) не надавати будь-яким третім особам (крім працівників Заставодержателя, в межах виконання ними своїх трудових обов'язків) повноваження щодо Предмету застави (його частини), без попередньої письмової згоди Заставодержателя, якщо інше не буде погоджене Сторонами письмово;

(є) виконувати в повному обсязі всі свої зобов'язання за договорами страхування передбаченими Договором, а також підтримувати їх чинність впродовж всього строку існування Боргових зобов'язань;

Порушення Заставодавцем будь-яких із його зобов'язань Договору та/чи Правил кредитування буде вважатись порушенням суттєвих умов Договору.

Інспекційні права. Заставодавець зобов'язаний на першу вимогу Заставодержателя надавати йому можливість для перевірки Предмету застави. Посадові особи або уповноважені представники Заставодержателя мають право, у будь-який час знайомитись із документацією Заставодавця на Предмет застави та з Предметом застави, з метою перевірки фактичної наявності і фізичного стану Предмета застави, а також виконання Заставодавцем його зобов'язань за Договором. Через 3 (три) робочі дні з дати отримання відповідної заяви від Заставодержателя, Заставодавець зобов'язаний забезпечити наявність Предмету застави (його частини, яка вказана Заставодержателем), для забезпечення перевірки Предмету застави представниками Заставодержателя, протягом однієї доби. На письмову вимогу Заставодержателя, Заставодавець надає Заставодержателеві оригінали або посвідчені копії документів, що стосуються виконання Заставодавцем положень Договору.

Наслідки втрати Предмета застави. У разі знищення чи пошкодження Предмета застави, Заставодавець зобов'язаний, за вибором Заставодержателя: (а) замінити Предмет застави іншим предметом застави тієї ж або вищої вартості, на суму, рівну втраченій заставній вартості Предмету застави, вчинивши всі необхідні для такої заміни дії, в строк, визначений Заставодержателем; (б) сплатити частину Боргових зобов'язань, рівну втраченій заставній вартості Предмету застави, впродовж 3 (трьох) банківських днів з дня отримання вимоги Заставодержателя, або в більший строк, визначений Заставодержателем.

Забезпечення чинності застави. Заставодавець за власною ініціативою, чи на вимогу Заставодержателя, і за власний кошт, здійснює всі дії, необхідні для забезпечення чинності Договору і створеної ним застави впродовж терміну, коли Боргові зобов'язання залишаються невиконаними.

Задоволення вимог Заставодержателя із вартості Предмета застави

Вимоги, що задовольняються із вартості Предмета застави. За рахунок Предмета застави Заставодержатель може задовольнити у повному обсязі, що визначається на момент фактичного задоволення, такі вимоги (далі - "Фактичні вимоги"):

- (а) всі не сплачені Боргові зобов'язання;
- (б) всі інші свої вимоги, які можуть бути задоволені із вартості Предмета застави, згідно з чинним законодавством України, включаючи вимоги стосовно повного відшкодування всіх збитків, завданих порушенням зобов'язань за Договором, (враховуючи неотриманий прибуток), а також всіх витрат, понесених Заставодержателем у зв'язку із реалізацією його прав за Договором. В будь-якому разі, реалізація Предмету застави (якщо така буде мати місце), буде проводитись за ринковими цінами, що складуться на день такої реалізації та Заставодержатель має право на виконання Боргових зобов'язань за рахунок всієї суми, що буде виручена від реалізації Предмету застави.

Заставні випадки. Заставодержатель має право задовольнити із вартості Предмета застави всі Фактичні вимоги негайно після виникнення будь-якої із таких обставин (далі - "Заставні випадки"):

- (а) несплата Заставадавцем Заставодержателеві будь-якої суми у такому розмірі, у такій валюті, у такий строк і в такому порядку, як встановлено в Договорі;
- (б) порушення Заставадавцем будь-якого із його зобов'язань Договору;
- (в) настання факту неплатоспроможності Заставадавця;
- (г) інших обставин, передбачених чинним законодавством України та Договором.

2006. Заставне повідомлення. Настання Заставного випадку посвідчується письмовим повідомленням Заставодержателя і надсилається Заставодержателем Заставадавцю телефаксом, кур'єром, або поштою (далі - "Заставне повідомлення").

Застереження: Заставне повідомлення має інформаційний характер та його відсутність не означає відсутності у Заставодержателя підстав для звернення стягнення на Предмет застави, при настанні Заставного випадку.

Порядок звернення стягнення на Предмет застави. Згідно з положеннями Договору та цих Правил кредитування:

- а) Заставодержатель має право звернутись до уповноважених органів за захистом своїх прав, в порядку, встановленому чинним законодавством України;
- б) Заставодержатель має право на власний розсуд обрати один із таких позасудових способів звернення стягнення на Предмет застави:

передача Предмету застави у власність Заставодержателя в рахунок виконання Заставадавцем Фактичних вимог Заставодержателя;

продаж Заставодержателем Предмету застави шляхом укладання договору купівлі-продажу з іншою особою - покупцем або на публічних торгах.

Застереження: Порядок позасудового звернення стягнення на Предмет застави встановлюється чинним законодавством України. При цьому, передача Предмету застави у власність Заставодержателя, а також продаж Заставодержателем Предмету застави буде здійснено за початковою ціною, визначеною шляхом проведення незалежної експертизи, яку замовляє і оплачує Заставодержатель чи третя особа, за погодженням з Заставодержателем. Крім того, в разі неможливості реалізації Заставодержателем Предмету застави в строк 40 (сорок) календарних днів, з моменту початку процедури реалізації Предмету застави, Заставодержатель має право реалізувати Предмет застави за ціною, що нижче на 20 (двадцять) відсотків від початкової ціни.

- в) Заставодержатель має право використовувати для звернення стягнення на Предмет застави будь-який інший порядок і будь-які інші права і процедури, дозволені чинним законодавством України, але не передбачені в цьому Договорі.

Сприяння Заставодавця. Заставодавець цим зобов'язується співпрацювати з Заставодержателем у реалізації Предмета застави, при настанні Заставного випадку. Зокрема, але не обмежуючись цим, Заставодавець за свій рахунок, без зволікань, вчиняє будь-які дії, які, на обґрунтований погляд Заставодержателя, є необхідними для ефективного здійснення прав Заставодержателя щодо Предмету застави.

Платежі при реалізації Предмета застави. У разі реалізації Предмета застави:

(а) будь-які суми, виручені в результаті такої реалізації, використовуються, в першу чергу, для відшкодування всіх витрат (включаючи витрати на послуги третіх осіб), яких Заставодержатель зазнав у зв'язку із захистом і реалізацією своїх прав за Договором (у т.ч. у зв'язку із здійсненням реалізації Предмета застави або отриманням виручених від неї сум). Будь-які суми, що залишаються після відшкодування зазначених витрат, використовуються для сплати інших Фактичних вимог.

Застереження: Заставодержатель може на власний розсуд змінити порядок виконання Фактичних вимог.

Будь-які суми, виручені в результаті такої реалізації, які залишаються невикористаними після повного погашення всіх Фактичних вимог, повертаються Заставодавцю.

Банківська таємниця. Укладенням Договору Заставодавець підтверджує, що у випадку необхідності захисту прав та інтересів Заставодержателя та/чи невиконання чи неналежного виконання Заставодавцем умов Договору, з усіма наступними змінами та доповненнями до нього, Заставодавець надає свою згоду на передачу Заставодержателем інформації, що складає банківську таємницю, щодо Заставодавця, Договору та всіх пов'язаних з ним договорів (кредитний договір, страхування, тощо) третім особам, в тому числі тим, що перебувають з Заставодержателем у договірних відносинах, а також на розголошення Заставодержателем інформації щодо Заставодавця та Предмета застави, що складає банківську таємницю.

Позичальник має право здійснити повернення Товару/ів, що є Предметом застави, Продавцю чи його/їх обмін на будь-який інший товар. У випадку обміну Предмету застави на інший товар, предметом застави після такого обміну вважатиметься товар, наданий Продавцем в якості заміни.

Терміни, що використовуються у Розділі 7 цих Правил кредитування визначені у Договорі та цих Правилах кредитування.

8. Інші умови.

Позичальник не має права в односторонньому порядку зменшувати суми щомісячних платежів, зазначених в Графіку платежів, чи відмовлятися від їх сплати до моменту повного погашення заборгованості у відповідності з Договором.

Позичальник зобов'язаний протягом 15 (п'ятнадцяти) робочих днів повідомляти Банк про всі зміни паспортних даних, поштової адреси, контактної інформації, місця роботи, шляхом звернення в Довідковий центр Банку.

Позичальник зобов'язаний надавати на першу вимогу Банку документи та/або відомості, необхідні для здійснення Банком процедур ідентифікації Клієнта та/або вигодоодержувачів, та/або контролерів, в тому числі уточнення інформації щодо ідентифікації, оцінки фінансового стану Клієнта, а також своєчасно повідомляти Банк про всі зміни у документах та/або інформації (паспортні дані, поштової адреса, контактні реквізити тощо), які були надані Клієнтом з метою укладення Договору, у порядку та обсягах, передбачених діючим законодавством України та внутрішніми нормативними документами Банку з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом.

Інформація та/або документи мають бути надані протягом 10 (десяти) днів з дати отримання письмової вимоги Банку або з дати настання відповідних змін.

Якщо після повного виконання Позичальником всіх своїх зобов'язань перед Банком за Кредитним договором на рахунку Банку залишиться залишок грошових коштів Позичальника (як надміру сплачені кошти), повернення цієї суми Позичальнику відбувається протягом 10 (десяти) календарних днів за письмовою заявою Позичальника у спосіб, визначений Банком. Якщо по закінченню 6-місячного Строку Позичальник не звертається до Банку за поверненням залишку грошових коштів, Банк зараховує зазначені кошти до свого доходу.

Всі суперечки, що виникають з Договору чи у зв'язку з ним, підлягають розгляду в судових органах у відповідності до чинного законодавства України.

Укладанням Договору Позичальник підтверджує, що повідомлений про мету обробки Банком його персональних даних (будь-яка інформація про Позичальника, в тому числі, однак не виключно інформація щодо прізвища, імені, по батькові, інформації, яка зазначена в паспорті (або в іншому документі, що посвідчує особу), реєстраційного номеру облікової картки платника податків, громадянства, місця проживання або перебування, місця роботи, посади, номерів контактних телефонів/факсів, адреси електронної пошти, тощо, надалі - «Персональні дані»), а саме:

здійснення Банком своєї фінансово-господарської діяльності, пропонування, у тому числі за допомогою засобів зв'язку, повного кола послуг Банком та/або третіми особами та/або надання послуг Банком та/або Третіми особами, в тому числі укладення/зміни та/або виконання будь-яких договорів, укладених із Банком та/або Третіми особами та/або у зв'язку з ними;

надання Третіми особами послуг Банку для виконання ним своїх функцій та/або для виконання укладених Банком з Третіми особами договорів;

захисту Банком своїх прав та інтересів.

Підписанням Договору Позичальник надає Банку свою однозначну згоду на передачу (поширення), у т.ч. транскордонну, Банком Персональних даних Третім особам, зміну, знищення Персональних даних або обмеження доступу до них відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 року (надалі - «Закон») та без необхідності надання Позичальнику письмового повідомлення про здійснення зазначених дій. Підписанням даного Договору Позичальник підтверджує що він письмово повідомлений про володільця Персональних даних, про склад та зміст зібраних Персональних даних, про права, передбачені Законом, про мету збору їх Персональних даних та осіб, яким передаються його Персональні дані.

Позичальник підтверджує наявність згоди інших фізичних осіб, чиї персональні дані передаються/можуть передаватися Банку від імені Позичальника для надання йому банківських послуг, на передачу Банку та обробку Банком персональних даних цих осіб із вищезазначеною метою, а також факт ознайомлення цих осіб з володільцем персональних даних, складом та змістом зібраних Банком персональних даних з правами, передбаченими Законом, метою обробки Банком їх персональних даних, інформацією щодо осіб, яким передаються їх персональні дані Банком.

Підписанням Кредитного договору Клієнт підтверджує, що у випадку необхідності захисту прав та інтересів Банку та/чи невиконання чи неналежного виконання Клієнтом умов Кредитного договору, з усіма наступними змінами та доповненнями до нього, Клієнт надає свою згоду на передачу Банком інформації, що складає банківську таємницю, щодо Клієнта, Кредитного договору та всіх пов'язаних з ним договорів (договори забезпечення, страхування, тощо) третім особам, в тому числі тим, що перебувають з Банком у договірних відносинах, а також на розголошення Банком інформації щодо Клієнта, що складає банківську таємницю, в тому числі шляхом розміщення такої інформації на сайті Банку

Продовження дод. А

Банк має право ініціювати внесення змін в дані Правила кредитування. Банк повідомляє про це Клієнта не пізніше, ніж за 30 (тридцять) календарних днів до запланованої дати внесення таких змін будь-яким з наступних способів (на вибір Банку):

шляхом розміщення інформації (друкованих примірників нових редакцій Правил кредитування) на інформаційних стендах у внутрішніх структурних підрозділах/відділеннях Банку;

шляхом розміщення зазначеної інформації на веб-сайті Банку в мережі Інтернет за адресою

Повідомлення Клієнта вищезазначеними способами прирівнюється до отримання ним пропозиції Банку про внесення змін до Правил кредитування.

Якщо Клієнт, який отримав пропозицію про внесення змін до Правил кредитування у межах строку для відповіді встановленого в п. 8.7. Правил кредитування та не подав заперечень, зауважень чи пропозицій у письмовому вигляді до Банку, такі дії засвідчують його згоду з внесенням змін до Правил кредитування та їх прийняттям.

Будь-які зміни, внесені в Правила кредитування, з моменту набрання ними чинності з дотриманням процедур, вказаних у даних Правилах кредитування, однаково поширюються на всіх осіб, що уклали Договір з Банком, у тому числі, на тих, хто уклав Договір раніше дати набрання змінами і доповненнями чинності.

У випадку наявності у Клієнта податкових зобов'язань перед США (податковий резидент США), Клієнт надає Банку однозначну згоду на передачу Банком інформації щодо Клієнта, будь-якого рахунку Клієнта, яка містить банківську таємницю та персональні дані (інформація про фізичну особу або інформація, що стосується фізичної особи, зокрема: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, податковий номер США, адреси тощо), Податковій службі США за умов та у випадках, передбачених законом FATCA. Клієнт підтверджує наявність згоди фізичних осіб на передачу Банком їх персональних даних Податковій службі США.

У випадку зарахування на рахунок Клієнта коштів, джерелом походження яких є США, Клієнт надає Банку доручення (право) на здійснення договірного списання 30% від суми платежу та перерахування її на рахунок Податкової служби США за умови, якщо Клієнт відмовився повідомити Банк про наявність в нього податкового статусу США.

Клієнт зобов'язаний проінформувати Банк про набуття/зміну статусу податкового резидента США та надати Банку відповідні підтверджуючі документи протягом 15 (п'ятнадцяти) робочих днів з моменту настання таких змін.

При виконанні доручень Клієнта щодо перерахування коштів з рахунку Клієнта Банк не несе відповідальності перед Клієнтом, його контрагентами за будь-які утримання, обмеження, блокування коштів банками-кореспондентами, в тому числі, якщо такі наслідки пов'язані із виконанням банком-кореспондентом вимог FATCA, а також за будь-які пов'язані з цим збитки та витрати.

Ці Правила кредитування застосовуються виключно у випадку укладення між Банком та Позичальником Договору.